

Naujienų Antroji Dalis

NR. 442

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XIV METAI

Vasaros eskizas

Tą pavasarį mūsų ūky gimė kumeliukas ir aš išsirengiau jo pasižiūrėti.

Į Užlėdžius galėjai važiuoti ir autobusu, bet kelionė garlai-viu buvo daug gražesnė. Abu Nevėžio krantai rodės pasiekia-mi ranka: žilvičių šakos, palinkę ties vandeniu, laumžirgių sparnų mirguliavimas, šventadieniška pievų ramybė... Ir toji giliai mėlyna Nevėžio spalva — vietom skaidri ir perregima, vietom tirštėjanti iki dervos juodumo, tai vėl staigiai sužvil-ganti birželio saulėj, tarsi virš upės kažkas mosteltų burtų lazda ir akimirkai palieptų jai tekėti tyru aukso.

Babtų garlaiviukas "Lietuvaitė" atrodė, lyg Nemuno garlai-vių vaikas: mažutis, bet neužsileidžias didiesiems nei per sprindį — pasirišęs gelbėjimo valtį ir inkarą, čiuksena orus ir rimtas, pūsdamas dūmą pro palinkusį kaminėlį, kartkar-tėm baubtelėdamas juokingu bosu, tarsi mėgdžiotų suaugu-siuosius.

"Lietuvaitė" buvo labai paslaugi. Tereikėdavo pasiprašyti kapitono ir ji sustodavo betkurioj vietoj, pratiesdavo tiltelį augšton pakrantės žolėn, išlaipindavo savo keleivį tiesiai į vešlias neužmaršuoles ir vėl nuplaukdavo tolyn, vilkdama iš paskos spinduliuojančią vandens uodegą.

Už Lėdos kalno Nevėžis suko didelį vingį. Vanduo čia bu-vo foks tyras ir toks gilus, kad meškeriotojai pagaudavo šal-tos srovės upėtakių. O vagos tėkmė, prieš užsisukdama, visai aprimdavo ir pačiame užuolankos skreite žydėjo baltosios vandens telijos. Tarsi ežere.

Garlaiviukas jau nutolo, o aš tebestovėjau nešienautų pie-vų tyloj. Plati pakrantė liūliavo didžiulėm ramunėm, lyg pro mane plauktų sniego debesis. Medaus kvapas, dirginantis vabzdžių dūzgimas, nelaukti paukščių švilptelėjimai krūmuo-se — gerklinė ir ilgai virpanti jų gaida — viskas buvo pilna saldumo. Tai jauna vasara lytėjo mano lūpas ir akis.

Aš pasukau taku į kalną: pro krepšių pynėjo Simano pir-kele, pro žirnių lauką, kur, pilnam mėnesiui šviečiant, at-šliauždavę iš upės unguriai jaunų ankščių gliaudyti, pro lau-kines obelis, susikabinusias į ratą antroje kalno papėdėj. Žiedlapiai byrėjo nuo vainikuotų javų, lyg vakar naktį jos bū-tų atšokę savo mergvakarį.

Nuo čia takas kilo staigiai į viršų ir po mano kojom atsi-vėrė Nevėžio klonis, užmatomas plačiu spinduliu: pakrantės vieškelis, nusagstytas baltais stulpeliais, anoj pusėj išsibars-tę viensėdžiai, septynios upės kilpos ir Raudondvario tiltas, tolumoje užbrėžtas tamsiais lankais. Lyg vakarų pusėn ropo-tų pasakų slibinas, pašiaušęs pilką savo keterą.

Tik dabar žvilgtėrėjau į viršų ir tik dabar pamačiau ma-žąjį kumeliuką. Jis stovėjo ant pačios skardžio briaunos, vi-siškai nejudėdamas, tarsi būtų nulydintas iš skaistvario. Rau-donas jo plaukas žvilgėjo saulės spinduliuose, pakaitomis mainydamas ugnies ir riešuto spalvas. Virpantis oras, skais-čiai sužaliavęs šlaitas ir toji jauno gyvulio apybraiža žydra-me dangaus dugne — viska žioravo vasaros ryto išskilmėj. Saulė tryško į šalis didžiuliais pluoštais: nuo srūvančios šviesos raibo akys ir salo širdis...

* * *

Ir tą valandą žemė man tarsi atsimainė. Nušvito — pilna darnos ir pertekliaus, apreikšdama savo motinystę. Kiekvie-ną javo želmenį, kiekvieną žiedą, pumpurą ir žmogaus kūdi-kį ji išnešiojo po savo didele širdim ir gimdytojos ranka pa-laimino. Medžiui, paukščiui, krūmui — aš buvau sesuo. Mus išsupo vienas glėbys ir penėjo ta pati žindyvė.

Tokią žemę aš dabar išpažinau ir pirmą kartą ją pagarbi-nau. Pagarbinau gyvybę ir jos kiekvieną apraišką — viskas buvo pakilime pradėta, tobulai atbaigta ir neatplėšiamai tar-pusavy sujungta. Viskas, kas aplink mane žydėjo, skleidėsi ir noko, atrodė, tarsi vienas milžiniškas vaisius.

Ir aš — skleidžiausi su kiekvienu pumpuru, sirpau drauge su vaisiais, mirgėjau su šakom ir lapais. Visos šaknys buvo mano gyslos. Aš gėriau saldų žemės kraują — rasą, pieną, medų, lietų — ir žydėjau pievose, ir tvinkčiojau medienos šerdyse, ir nokau varpų branduoliuose. Buvau trumpėjantis šešėlis, žiedadulkių lakiojimas, spyglių kvaptis, žolės spalva ir praskrendančios paukštės sparnais užbrėžtas lankas.

Po mano kojom žemė alsavo ir plazdėjo. Lyg pirmą sutvė-rimo dieną, kai ji užsiliepsnojo garo kamuoliuose, kai vie-

(Tęsia 3 puslapyje)

Bernardas Brazdžionis
KAREIVIO SAPNAS

Ant upės kranto jie sėdėjo trys:
Šuva, piemuo ir sužcistas karys.

— Pirma iš daugelio diena tokia rami,
— Ne lūpom tarė jis, ne žodžiais, širdimi.

— Aš prasimušęs tris kartus esu
Pro ugnį artilerijos ir apkasų,
Pro partizanų kerštą ir kratas,
Pro sprogstančias lėktuvų bombas, gra-
natas,

Pro kūnus kritusių karštojo kovoj draugų
(Dabar jie miega amžinu miegu)
Ir pro likimo valandas sunkias,
Gyvybės kaip išganymo šaukiąs.

• • • • •
Kai po kovos ilsėjau vakare,
Kaskart arčiau alsavo man giria,
Tėvų laukai kvepėjo medumi
Ir pievos užė, kaip giesmė gaudi.
Ir pro aliarmų pavogtus sapnus
Vaidenos metų žaidžiantis sūnus,
Žmona, namai ir pasakos jaunys...

• • • • •
Ir prie jų kojų sprogo sviedinys.

DIENŲ SKEVELDROS

1.

Vartau "Kultura" Nr. 11/133 ir stabteriu ties str. "Lenkijos žydai naujojoje tėvynėj". Emigracija yra emigracija, kad ir Izraelin, iš praamžių žemėn šventon ir savon. Lyg paskui traukinį dūmų juosmenėlis, lydi ilgesys ir dažnai nusimi-nimas. Tenka kurtis iš naujo, ir įvairi laimė.

Pasirodo, paskutiniųjų 2 metų būvyje į Izraelį nukilo per 50,000 Lenkijos žydų. Ir gyvena kaip ir atvykę, būrin. Kas su turtu, kūrėsi Tel-Avi-ve, Haifoje ar Jeruzalėj (he-braiskai: "taikos būstinėje"), kas be jo — žydų Agentūros (įstaiga, kuri rūpinasi imi-grantais) nurodytoje vietoj. Vidurio rytų Europos žydai kuriasi Negevo (o gal į Nege-vos?) dykumoj. Beer-ševe (kur, anot šv. Rašto Sen. Te-stamento, Abraomas girdė sa-vo kaimenę; 7 garsieji šuli-niai iki šiol tebėr neužakę) kalbama kone išimtinai... len-kiškai.

Beje, gal bus pravartu pri-durti, kad Lenkijoje kone 25% visų žydų kalbėjo namuos lenkų kalba, skaitė savo spau-dą lenkų kalba ir buvo stipri organizacija "Mozės tikėjimo lenkai". Moksle ir literatūroj ėjo lygiomis, o kai kur ir pra-sišaudavo pirmyn, pvz. poetas J. Tuwim, Klaczko ir t.t. Isto-rikas (žydas) Askenazy, kaip neseniai "Wiadomości" paste-bėjo viename tarptautiniame suvažiavime (Haagoje ar pn.) susikirtu su Lietuvos atstovu prof. Roemeriu, ir kai ginčas įgavo beveik ugnies formą,

abudu perėjo į... lenkų kalbą.

Bet grįžkime į Izraelį. Len-kiškai kalbama ir ties Eškelo-nu, biblone Samsono sodyba, ir ties Dimonu (naujas mies-tas, išaugęs ant Mirusiųjų jū-ros kranto, kur kadaise esą buvusi Sodoma), ir ties Hewel Lachiszu, kur vėjo pustomuo-se smiltynuose rūksta pirmie-ji tekstilės miesto fabrikų ka-minai.

Daugelis atvykusių žydų, ypač iš inteligentų, naudojami vad. ulpanu (intensyvaus he-brajų kalbos pramokimo kur-su), gyvena ir maitinasi in-ternatuose. Butai galima gauti pirkti kolektyviniuos namuos. Imokėti pradžia \$400-1,200. Darbas? — čia ir yra visako mįslė. Daugumai tenka pra-dėti "iš dugno". Ir dar... "am-žiaus kliūtis". Priimama (be sąlygų) iki 35 m. amžiaus, ki-ti visi — ... sąlyginai. O at-vyksta daugiausia žmonės 40-50 metų amžiaus.

Kaip kiekvienoj emigraci-joj, ir Izraelyje yra "olim" (naujoji emigracija) ir "va-tik" (seniai įsikūrę) ar "sa-br" (ten jau gimę). Pavydas yra visuotinė žmogiška silp-nybė, ir, be to, dar konkuren-cijos bairnė. Nors valstybė viską daro, kad tik nebūtų vi-daus trinties. Izraelio gydyto-jai yra atsisakę antvalandžių ligonių kasose, idant gautų uždirbti ir pasipraktikuoti at-vykę profesijos kolegos. Žur-nalistai per savo profsąjungą iškovojo iš leidėjų vad. ulpan, t.y. rezervuotas vietas atvyk-stantiems kolegoms pasiprak-

(Tęsinys 2-me pusl.)

tikuoti ir įsikurti. Be to, veikia vad. savitarpinės pagalbos fondas rašytojams, fondas aktoriams ir t.t. ir t.t. Viskas ypač senyviams ar ligotiems kolegoms paremti.

Bet tam tikro procento emigrantų nervai neišlaiko ... tėvynės klimato ir — grįžta Lenkijon, nors ten ir vėl viską pradėti iš naujo, ir vėl susidurti su... antisemitizmu. Grįžta ir... saulėlydžio valandą, kaip nuo daugelio amžių, vėl susikaupia minutei: atsigręžia į Izraelio pusę, nulenkia galvą ir mintyse, kaip kas sumano, kaip iš tėvų pramoko, šnabžda: "Dieve, bent kūnui leisk amžinojo atilsio atgulti šventojo Izraelio žemėj..."

Aiman, vėl kraujo balsas šaukia, ir amžinai ilgisi žmogus po platų žemės rutulį išmėtytas... Ar ne užburtas likimo ratas?

2.

M. Borwicz laiške "Kultūros" redakcijai pasakoja apie Lenkijos žydų pastangas sužymėti kovoms ir kančioms, kurių teko patirti vokiečių okupacijos metu. Jis pats buvo Krokuvos rajono Žydų Istorinės Komisijos pirmininkas. Išleido kelis toms vad. "Nusikaltimų ir martirologijos dokumentų". Bet teko bėgti į Vakarus, nes komunistų partija pati ėmė "redaguoti", ir net autorius pateko į... "nacių ir lenkų fašistų talkininkus".

M. Borwicz, be kitų, paruošė 3 toms dokumentų, kaip žydai gyveno ir kovojo apsirūpinę "arijų dokumentais" ir kas jiems talkinėjo. Knyga išėjo Argentinoj. Autorius gavo Žydų Kultūros Kongreso premiją.

Kas į tuos toms įžvelgs? Kas išrinks iš ten... lituaniką?!

3.

Žydų didelis kultūros centras telkiasi Argentinoje. Ten Centrinė Lenkijos Žydų Sąjunga nuo 1946 m. leidžia spec. seriją spaudinių "Dos Poilisze Judentum" ("Lenkijos žydai"). Kaip iš smulkios chronikos žinutės matyti, išėjo ir... Vilniaus monografija ir M. Turkowo biografinių škiečių rinkinys "Di lecte fun a grojsn Dor" ("Paskutinieji iš didžiosios kartos"), kur minima ir šabatai Bergman, atkėlęs į Varšuvą iš mažyčio Lietuvos miestelio ir palikęs garbingą lenkų-žydų kultūroj pėdsaką".

4.

Dar keletas palaidų iškarpu iš iv. lenkų tremtinių spaudos:

a) YIVO (Žydų Mokslo Institutas), 1925 m. įkurtas... Vilniuje, po karų-marų-kacetų atkurtas yra New Yorke.

Institutas yra surengęs eilę parodų (pvz. Londone Anglo-Israeli Club iniciatyva), kur pavaizduota žydų Rytų ir Vi-

durio Europoje būtis. Laikraštis tik tiek pastebi: "daug medžiagos Vilniaus istorijai".

b) JAV Rabbinical Assembly nutarimu, visose tikybinėse mokyklose *jidiš* kalbos pamokos... privalomos.

Tasia pat ir mokyklose, kurias organizuoja žydų darbininkų profsajungos.

c) "Di Cukunft" rašo apie Ženevos profesorių (mirusį) Libmaną Herschą, kurs visą amžių didžiavosi... "gimęs mažyčiame, bet dievų jaukumo miestelyje ten, netoli Vilniaus".

d) M. Birwicz parašė, o Parvyžiaus žydų institutas išleido stambų veikalą "Tojznt jor jydysz Lebn yn Pojln", kur platu ir apie... Vilnių.

5.

Bet kuriems galams mums sukkti galvas dėl... "parchų žydų"? Jie tetinka kaip tema... Chicagos lietuvių (intelektualių?) paprasto susirinkimo gražby am, ypač svarstant... "nuo kio reikalus".

Neminint anų kalbėtojų pavardžių, bet jų gi žiniai noriu pakartoti seną anekdotą. Pradžiai informacijos:

— pilsudskinėje Lenkijoje dalis pirklių buvo susibūrę į specialią "Krikščioniškųjų Pirklių" organizaciją. Languos išdėstydavo įrašus: — "Sklep Chrześcijański", atseit — leidžiama arijams pirkti. Be to, buvo šūkis: "Orientuokis vietoj" (kur žydo, o kur ne-žydo krautuvė)!

— ... Eina, ana, žmogus gatvė ir mato drabužių krautuvę "Lubienski ir Spółka" (Meilutis ir Co.). "Tai krikščionis" — ir išdidžiai žengia į vidų. Prie durų pasitinka su įtartina nosimi ir pernelig mandagus pardavėjas: "Uj, ką galiu pasiūlyti?" "Eilutė" — iš lėto košia pro dantis. "Ei, Rosencvangai, parodyk ponui..." "Ar jis žydas?" — nušėbęs klausia įėjusysis. "Žydas", — ramiai atsako. "O Tamsta?" "Žydas!" "O, Jėzau..." — alpsta klientas, ir čia pat dar girdi krautuvininiko įtarpą: "... irgi žydas!"

J. Cicėnas

Ne ten aptvarstė

Piliėtis grįžo namo ne tik pats pilnas, bet dar didele bonka kišenėje nešinas. Bevairuodamas iš vieno gatvės šono į kitą jis susmuko ant grindinio, užvirsdamas ant savo bonkos. Piliėtis pajuto, kad reikalinga greitoji pagalba ir pasiekęs savo namus nusvirduliavo tiesiai į tualetą. Pasiėmęs jodo, tvarsčius ir klijuojamų bandą jis nusirengė ir prieš veidrodį aptvarstė butelio šukių sužeistą vietą.

Kitą dieną jo žmonos pirmieji žodžiai buvo:

— Kur jau vakar taip nusilakei, kad visą protą pralakei? Gali nesiaiškinti, faktas ant skruosto! Žiūrėk į veidrodį: visas apibandažuotas!

KVAILIŲ KLUBAS

Vienas originaliausių klubų neseniai įsteigtas Londone — Kvailių klubas. Tai nėra jokia slapta organizacija. Klubo nariai atvirai save tokiais vadina ir net didžiuojasi tokiu klubui priklausą. Norėdamas patirti, ar sutiktasis asmuo yra jo klubo narys, žmogus paprastai klausia: "Ar tamsta kvailys?" "Taip, aš esu kvailys", atsako klubo narys.

Tačiau nelengva ir nedaug kam prieinama į tokį klubą patekti. Paprastai kvailių klubo nariai priklauso turtiniams politiniams, pramonės ar prekybos sluoksniams. Klubas įmokejimas ir mokesčiai yra tiek aukšti, jog reikia stambios sumos jo nariu tapti. Kandidatas į kvailius turi stoti prieš specialę komisiją ir išlaikyti griežtus kvailumo egzaminus: turi įrodyti, kad mažiausiai tris kartus gyvenime esi buvęs apgautas už save gudresnio. Ypatingais atvejais išrenkami garbės kvailiai.

Šunų klubas

Taip, šunų klubas, tik dvikojų, ne keturkojų, buvo įsteigtas Mediolane. Jam priklauso vyrai ir moterys, žinoma, iš aristokratų luomo. Keltą kartų per metus klubas surengia didingus balius, su puošniais kostiumais, brangiais valgiais-gėrimais, puikia programa, muzika ir šokiais iki vidurnakčio. Išmūšus dvyliktą valandą nakties visi banketo dalyviai, ponai frakuose, ponios balinėse sukniose ir šilkuose, muzikantai, kelneriai, virėjai — visi atsistoja ant visų keturių ir pradeda šunimis lot. Garsiausiai lojė ir geriausiai šunes suvaidinę gauna prizus. Klubas steigėjai "filosofavo", kad kiekvienas žmogus turi savyje ir gyvulio dalį, paveldėtą iš pro-protėvių, ir tai daliai

reikia leisti karts nuo karto pasireikšti.

Konservatorių klubas

Kadangi ir tas klubas yra Anglijoje, tai lengva pamanyti, kad tai konservatorių partijos klubas, bet taip nėra. Tie "konservatoriai" rankioja ir krauna į didžiulius sandėlius dalykus, kurių niekas kitas neima, kaip tai sudaužytas pypkes, nebepataisomus laikrodžius, batus be padų ir t.t. Kitas vėl panašus yra

Neįmanomų Dalykų klubas, taip pat įsteigtas Londone ir pradžioje turėjęs nepaprastą pasisekimą. Ten buvo galima matyti raktus į Rojų, Abraomo šukas, Mahometo pypkę ir eibes kitokiu "relikvijų". Bet su laiku į klubą pradėta sunešt tiek daug netikrų daiktų, dirbtinių pamėgdžiojimų, jog nebebuvo galima atskirti tikro nuo falšyvo ir klubas turėjo užsidaryti.

Ramius židinio klubas

Buvo įsteigtas 1920 m. Bostone ir turėjo tikslą pagelbėti vienai ar kitai pusei atstatyti savo šeimos pairusius santykius. Klube buvo mokoma, skaitomos paskaitos ir rodomi filmai, kaip ir kuriais atvejais pasielgti, kad, sakysim, vėl laimėjus prarastas žmonos šypsena ir t.t., kaip elgtis su uošve, kaip atpratinti vyrą gerti alkoholį arba kaip įkalbėti vaikui, kad valgytų špinatus neverkdamas.

Klubas steigėjai ir nariai tačiau įsitikino, kad visos tos pamokos netinka, kai nori jas pritaikyti namų apystovoms ir paskirų šeimų sąlygoms, ir klubas irgi ilgai netrukęs bankrutavo.

Vyras barasi su žmona.

— Aš tik vieną kartą savo amžių buvau baustas, būdamas vaikas, ir kaip tik už tai, kad pasakiau tiesą.

Žmona: — Tai tave pagydė visam amžiui!

ATVYKITE IR ĮSITIKINKITE

Mūsų kainos mažesnės negu kitur!

Pasirinkite medžiagas tiesiai iš ritinio ir jums nukirps tiek kiek yra reikalinga vienai eilutei arba kelioms.

Didžiausias pasirinkimas visai šeimai, mažiems ir dideliems!

Toliau gyvenantieji gali gauti medžiagos pavyzdžius, ir jiems pasiūsiame tokias medžiagas, kokių jie pageidauja C. O. D.

DIDŽIAUSIAS MEDŽIAGŲ PASIRINKIMAS URMO PREKYBOS APYLINKĖJE

SILKAS • VILNONES VIETOS IR ANGLIŠKOS MEDŽIAGOS, VELVET, MEDVILNĖ, LININĖ IR LANGAMS UŽUOLAUDŲ VISOKIŲ RUSIŲ MEDŽIAGA.

Darbo valandos: Kasdien nuo 8:30 val. ryto iki 6 val. vak.; Pirmadienį iki 7 val. vak.; Šeštadienį nuo 8:30 val. ryto iki 5 v. v.

HENRY S. FRAERMAN

215 WEST JACKSON at WELLS Tel. WEBster 9-4187

(Atkelta iš 1-mo psl.)

nas meilės žodis jai suteikė pavidalą ir šventą moteriškes pasiskirti. Ir tai, kas buvo regima, turėjo neregimos galios, kas rodės akla, klausė nelaužomo įstatymo, o žemišką gimimą ir žemiškąją mirtį dengė pats giliausias slėpinys. Iš pirmąpradžio geismo — iš ugnies, miglos, vandens — kilau dabar ir aš, kūnu stojauši iš molio, pagal šventraščio pradinę raidę. Lyg būčiau tverinama ir tikrai šią akimirką nubusčiau — stebuklingai surėdyta ir paženklinta pilna lytim.

Ir jutau, kaip ryškiu baltumu nušvinta mano kaulai, kaip sukimba sąnariai, kaip raumuo susiveržia su raumeniu. Ir girdėjau žemės kraujo dūžius, ir kartočiau sunkią ir pritildytą jų gaidą. Tarsi dar nebūčiau atplėšta nuo virkščios ir atliepčiau tolimos širdides plakimą.

Žemė rėkė — nuo savęs mane atidalindama...

Ir geidė tapti mano savastim, ir geidė sužaliuoti ir pražysti antrą kartą: iš mano rankos ir iš mano valios. Šimtai burnų kartojo mano vardą, šimtai delnų laukė sėklos, tarsi išmaldos. Nes tokia yra žmogaus ir žemės sandorą ir abipusę ištikimybę

bės priesaika. Toks yra jų amžinas ryšys ir nesibaigiantis gyvybės ratas.

Todėl palaimintas sėjėjas.

Prasmingas jo kiekvienas žingsnis ir kiekvienas mosas. Tai atnaša ir padėkos giedojimas. Ir palaimintas mėnuo, kai ima tvenktis pirmoji pavasario audra, kai sušlama drungnais lašais lietus ir mėlyna ugnis prarėžia dangų — žaibu apskelbdama, kad jau atėjo sėjos metas.

Nėra už žemdirbį augštesnio pašaukimo. Šventa jo prakaitu pelnyta duona ir šventos delno pūslės. Ir didelė yra malda ties juodžemiu — ties sauja, beriančia į dirvą grūdus:

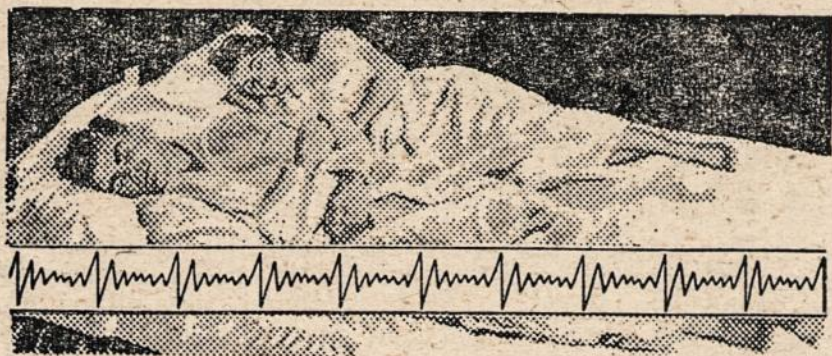
— Žemei vaisių duoti ir išlaikyti teikis...

Birutė Pūkelevičiūtė

Tapetų klijuotojas Leo Beasley iš Omahos, Nebr. grįžo automobiliu namo iš darbo. Viename kelio vingyje staiga automobilį besukant apvirto jo užpakalyje stovėjęs kibiras su klijais ir, kol Leo pasiekė

namus, klijai jau buvo sukiutę ir jis nebegalėjo nuo sėdynės atsikelti. Tik dviem tvirtiems kaimynams iš visų jėgų tempiant pavyko Leo Beasley ištraukti iš automobilio ir iš... kelnų.

60,000,000 sleep recordings
11 years of research... **PROVES**

Recorded heart beats showed sounder sleep on Beautyrest. Research was conducted at the United States Testing Co. using methods developed by the Sleep Research Foundation.

FOR 11 years people like you went to sleep in laboratory sleep rooms. All leading types of mattresses were rotated through the rooms.

Sensitive electronic equipment recorded their heart beats, brain waves, skin temperatures and muscular tension. Over 60,000,000 separate recordings were made.

The findings: Beautyrest gave longer periods of sounder, deeper, unbroken sleep.

Why? Beautyrest is made differently. Its springs are separate . . . adjust to your body's contours . . . give you proper, comfortable, firm support.

At \$79.50 Beautyrest is the least expensive to own. In durability tests this remarkable mattress lasted three times longer than the next best. Come in and see the new Beautyrest!

GLASER'S FURNITURE and APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

PRospect 6-1790

ARČIAU ISTORINIŲ FAKTŲ

Jozef Mackiewicz ir Oskar Halecki apie Algirdo-
Kęstučio-Vytauto Lietuvą

(Laisvoji Tribūna vienos polemikos paraštėje)

Nereikalingas įvadas

Sakoma: juo, tolyn į mišką, juo daugiau medžių. Panašiai, galima sakyti, yra su mūsų tautos istorija, tuo dar ne visai ištirtu "mišku". Juo gilyn mes į jos "griuvėsius" knisamės, juo daugiau atsidėję ieškome, juo daugiau vis surandame ką nors naujo, įdomaus, sensacingo. Tiesa, knisamės ir ieškome ne mes, — kiti tai daro; jie atranda įvairiose senų laikų rytų Europos istorijose naujų faktų, naujų duomenų, sukuria naujų hipotezių ir parodo: žiūrėkite, tarp kitko, kas lietuviai buvo, pažvelkite kokia buvo Lietuva, ir pan.

Ak, buvo...

Įdomios hipotezės

Štai netaip seniai šioje vietoje ("N." Antr. dal. Nr. Nr. 434-435) skaitėm įdomų dviejų dalių J. Pr. straipsnį, kuriuo jis supažindino mūsų skaitytoją su tokiomis sensacingomis istorinėmis naujienybėmis, kaip kad: 1) lenkų mokslininkų tarpe yra susidariusi, jų pačių sukurta, hipotezė (prileidimas), jog lenkų valstybės kūrėjais, padėjusiais Lenkijos valstybinius pagrindus prieš daugiau kaip tūkstantį metų buvę *gotai* (gotiškoji Lenkijos genezė — Gocka geneza Polski), ir 2) kad straipsnio autoriaus nurodyti patikimi istorijos šaltiniai rodo, jog tie gotai buvę mūsų prabočiai — "Gethas id est litvanos" (gotai tai yra lietuviai). Vadinasi ir mūsų istorikai gal galėtų rimčiau pasidarbavę, sukurti hipotezę: "Lietuviškoji gotų genezė"... O iš čia išplaukia išvada, jog Lenkijos valstybės pagrindus padėjo ne kas kitas kaip mūsų protėviai "litvanai"...

Iš tikrųjų, panašių minčių kelia vėlesnių laikų Lenkijos istorijos gerai žinomi ir nebuslepjami faktai (ne hipotezės!), rodo, kiek daug lietuviai yra padarę valstybės kuriamajame darbe. Mirgėte mirga Lenkijos istorijos puslapiai lietuviškais vardais. Beveik daugiausia, kuo lenkai didžiuojasi ir taip garsiai giriasi, buvo lietuvių darbas arba iš jų išmonyta per visokias unijas. Rimtesni ir padoresni lenkai to ir neslepia, bet ir nuslėpti neįmanoma, nes tie istoriniai faktai yra visuotiniai žinomi. Tad mokslo žmonės ir vengia falsifikacijų. Tik politikieriai bei agitatoriai, kuriems nėra ko nustoti, žinomus faktus kraipo ir tiesą slepia "tautos prestižą" begelbėdami...

4 — NAUJOSIOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, NOVEMBER 29, 1958

Verta domėtis

Ryšium su besiantinančiu Lenkijos valstybės tūkstantmečiu lenkų mokslininkai, tiek pačioje Lenkijoje, tiek emigracijoje, rodo didelį susidomėjimą Lenkijos valstybės pradžia ir ta tema nemažai rašo. Tuose rašiniuose galime ir mes, lietuviai, rasti sau nemažai įdomaus. Bent jau galime daryti iš jų tiesias logiškas išvadas. Nors, kaip pamatysime žemiau, lenkų istorikai nepasižymi dideliu objektingumu, tačiau yra dalykų, kurių negalima nei paslėpti, nei sutaršyti, nes, ne vieniems lenkams jie yra žinomi.

Mūsų praeitį ne blogiau, jei ne geriau, yra ištyrę ir išstudijavę vakarų Europos istorikai, ypač vokiečių mokslininkai. Tačiau ir lenkų istorikų tarpe galime rasti pakankamai bešališkų. Todėl ir sakau: verta ir naudinga žinoti, ką jie rašo istoriniais klausimais. Manau, jog niekas iš mūsų, lietuvių, nesiginčys ir su minėtame J. Pr. straipsny pacituotu B.K. Palewskiu, kuris sako, jog "Jogailaičių sukurtoji trijų tautų imperija nebuvo lenkų darbas. Ji atiteko mums (atseit, lenkams) paveldėjimo keliu po lietuvių ekspansijos". Tie faktai mums yra gerai žinomi, tačiau toks atviras ir tiesus lenko pareiškimas mus skatina ieškoti daugiau panašaus atvirumo.

Du lenkai apie Lietuvą

Čia aš norėčiau supažindinti mūsų lietuvišką skaitytoją su viena labai įdomia polemika tarp dviejų lenkų vyrų: istoriko ir publicisto-rašytojo, susiginčijusių Lietuvos istoriniais klausimais.

Daug dar esama istorinių ginčų bei kontraversijų (priešingybių). Dar nėra rimtai ir galutinai išblaškytos visokios paskos, liečiančios Lietuvos

krikštą, su juo susijusius mūsų istorijos posūkius, pasėkas, svetimus Lietuvai interesus ir t.t. Šioj vietoj ir kilo aukščiau minėta polemika.

Kaip žinome iš visokių lietuvių-lenkų dialogų, į lietuviškosios pusės priekaištus lenkams, kad Lietuvon iš Lenkijos atneštoji krikščionybė atnešė su savim ir daug žalos Lietuvai: susilpnino lietuvių dvasią, paraližavo valstybės kuriamosios galios vystymąsi, užliejo kraštą polonizacijos bangomis, nustelbė lietuviškąją kultūrą, nutautino ir izoliavo nuo liaudies valdančiuosius sluoksnius ir t.t., — lenkiškoji pusė atsikerta tuo, kad, girdi, jei lietuviai nebūtų priėmę krikšto iš lenkų, tai jie būtų patekę stačiatikių bažnyčios įtakon, o per ją būtų užviešpatavusi Lietuvoje rytietiškoji kultūra, kai tuo tarpu lenkai atidarę lietuviams kelią į vakarus, įvedę juos į didžiąją Europos tautų šeimą ir suteikę galimybę naudotis lotynų kultūros vaisiais. Ir t.t.

Faktų kalba

Nežinau, ar toks lenkų paaiškinimas bei nuraminimas buvo kada susilaukęs iš lietuvių pusės tinkamo atsakymo. Tačiau puikų atsakymą į šį trafaretą davė savasis lenkas, žurnalistas, publicistas ir rašytojas, vilnietis Juozapas Mackevičius (*Józef Mackiewicz*), gal ne vienam mūsų senesnės kartos kultūrininkų žinomas, dabar gyvenąs Lon-

done (Anglijoje). Tą atsakymą jis davė lenkų Paryžiuje leidžiamame žurnale "Kultura" Nr. 6/128, susikirtęs su žinomu lenkų istoriku prof. *Oskar Haleckiu*, gyvenančiu Amerikoje, berods New Yorke, parašiusiu keletą veikalų iš Lietuvos-Lenkijos istorijos, k.a. apie Jogailos unijas, Jadvygos sutuoktuves, sudėtines Didž. Lietuvos Kunigaikštystės dalis ir kt.

Savo atsakymą J. M., kaip matysime, rėmė, anot jo, šiuo atveju bešališku ir kompetentingu mokslo arbitru (tarpininku). Ši bešališkumą jis ypatingai pabrėžia.

Šališki ir nešališki istorikai

J. Mackevičius rašo, jog su dideliu susidomėjimu jis perskaitęs profesoriaus Gotthold Rhode veikalo "Die Ostgrenze" (Tęsinys 5-me psl.)

Siųskite siuntinius!

Siunčiame dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitus kraštus: naujus gatavus rūbus ir taip pat įvairias medžiagas, maistą, vaisius, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius galite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

A M E R L I T
SUPPLIES CO.2221 W. CERMAK ROAD
CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedėjas.

PADĖKIME ARTIMIESIEMS
LIETUVOJE IR SIBIRE!

Jau laikas pasiūsti Jūsų atneštus ar paštu mums prisiųstus KALĖDINIUS SIUNTINIUS. Kviečiame nors kartą atsilankyti į daugeliui žinomą lietuvišką įstaigą ir įsitikinti, jog mes tikrai turime didžiausią pasirinkimą įvairiausių medžiagų, moteriškų ir vyriškų baltinių, skarelių, megztukų, deimantinių reztukų, plaukams kirpti mašinėlių, odos ir labiausiai SSSR pageidaujamų prekių žemiausiomis kainomis.

Galite ir užsakyti iš katalogų angliškas medžiagas, avalynę, vaisius, akordeonus, siuvas, maistą ir t.t. Pav.: pusvilnonė skirtingų spalvų medž. 5 siutams 17½ yar. \$52.00, į Sibirą \$53.20
Rayon skirtingų spalvų medžiaga 6 siutams 21 yardas \$57.60,
į Sibirą \$58.80
20 svarų taukų \$21.30, į Sibirą \$22.50
20 svarų ryžių \$13.74, į Sibirą \$14.94
30 svarų cukraus \$16.00, į Sibirą \$18.10
18 svarų kiaušėlių taukų, 10 sv. miltų, 5 sv. cukraus, 4 sv. monų kruopų ir 2 sv. ryžių \$28.50, į Sibirą \$31.10

PATRIA GIFT PARCEL CO.

3741 WEST 26th STREET, CHICAGO 23, ILL., USA.

Telefonas: CRawford 7-2126

3305 SO. HALSTED STREET. Tel.: LAfayette 3-2021

SKUBĖKITE SIŪSTI DOVANAS ŠVENTĖMS

Pasinaudokite plačiai žinomos ir gerai užsirekomendavusios firmos, siunčiančios siuntinius į SSSR ir Lietuvą, patarnavimu.

PACKAGE EXPRESS and Travel Agency, Inc.

(Licensed by USSR)

Brooklyn, N.Y. 1530 Bedford Avenue, Tel. IN 7-6465 ir IN 7-7272;

Newark, N.J. — 312-314 Market Street, Tel. MI 2-2452 ir MI 2-1681; Bowling Green 9-6992.

• Siūsti galima tik naujus daiktus. • Per mūsų firmą siunčiami siuntiniai paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. • Visi muitai apmokami vietoje, mūsų įstaigose, gavėjas nieko nemoka. • Prie firmos įstaigų yra krautuvės, kuriose galite gauti įvairiausių medžiagų, odų avalynei ir kitą žemiausiomis kainomis. • Siuntinių pristatymas garantuojamas 100%. • Neatidėliotinai mes painformuojame savo klientus apie siuntinių išsiuntimą ir jų pristatymą. • Klientų patogumui patarnaujama jų gimtąja kalba. • Įstaigos ir skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro, šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. vakaro.

MŪSŲ SKYRIAI

78 Second Ave.
NEW YORK 3, N.Y.
ORegon 4-1540107 Sp. Vermont Ave.
LOS ANGELES 4, CALIF.
DUmkirk 5-655011601 Jos. Campau Ave.
DETROIT 12, MICH.
TOwnsend 8-0298832 North 7th St.
PHILADELPHIA 23, PA.
WAInut 3-17471241 N. Ashland Ave.
CHICAGO 22, ILL.
HUmboldt 6-2818651 Albany Ave.
HARTFORD, CONN.
CHapel 7-5164

Norėdami daugiau informacijų reikalaukite mūsų firmos katalogų

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

Polens (Lenkijos rytų sienos) pirmąjį tomą — būtent todėl su susidomėjimu, kad prof. G. Rhode, rašydamas apie tai, kas vyko tarp Vyslos, Vyslos, Nemuno ir Ugros, Okos ir Dono, pradedant nuo Meško I-jo ("viešpatavusio" 963-992 m.) ligi 1401 m. Radoso Unijos, nebuvo nei lenkas, nei rusas, nei ukrainietis, nei lietuvis, nei baltgudis, bet vadinamas "trečiasis asmuo", nes, mat, prof. Rhode yra vokiečių, atseit šiuo atveju nešališkas žmogus. Mackevičius teigia, kad, tur būt, dar niekas nėra objektyviai (nešališkai) parašęs savo tautos istorijos, bent jam, sako, netekę tokios skaityti. Lenkų istorikai, girdi, irgi nesudarę nešališkumo išimties, o karais net sudarę klasiškąjį šališkumo eksponatą. Profesoriaus Rhode veikale jis nepastebėjęs, kad būtų favorizuojama (palaikoma) kuri nors pusė, veikianti antrosios pusės nenaudai. Jo veikalas esąs pilnas daugybės faktų, iš kurių galima daryti savas išvadas, nepriklausomai nuo autoriaus reprezentuojamos savokos.

Europos padalinimas į Vakarus ir Rytus

Radęs kalbamame prof. G. Rhodes veikale jo nustatytą, — pagal lotyniškos istoriografijos tradicijas, — padalinimo liniją, atskiriančią vadinamąsias Vakarus Europos istorines vertybes nuo Rytų Europos istorinių vertybių, Mackevičius pažiūrėjo į tokį padalinimą kaip į dirbtinį, nes istorinę "antemurale christianitis" (krikščionybės citadelė — apsigynimo siena) prof. Rhode deda ne ten, kur baigiasi krikščionybė, bet ten, kur baigiasi Romos religinė įtaka.

Tuo klausimu Mackevičius parašė platų straipsnį, atspausdintą pernai lenkų literatūriniam savaitrašty "Wiedomości", leidžiamame Londone. Tame straipsny Mackevičius stengėsi įrodyti, kad aukščiau minėtoji lotyniškoji tradicija atsiradusi kaip amžiais besitęsiančios Romos interesų propagandos pasekmė.

Šventoji dvasia perskėlė Europą

Buvo, girdi, ir tebėra ginčas

tarp Vakarų ir Rytų Bažnyčių, kurio ginčo vienas svarbiausių dalykų yra problema: "ar šventoji Dvasia yra kilusi tik iš Dievo Tėvo, ar iš Dievo ir Sūnaus?" Straipsnio autorius teigia, kad tas tarpbažnytinio ginčo aspektas ir patarnavęs vėlesniam Europos padalinimui į Rytus ir Vakarus. Kitokios, organinės, priežasties tam nebuvo. Per šimtmečius tęsėsi kultūrinė vienybė, ir, tarp kitko, kultūros centras pradžioje buvęs ne Vakarai, bet bizantiški Rytai. Taip pat, kaip kad ankstyvaisiais Lenkijos istorijos laikais Kijevas kultūriškai aukščiau stovėjo už Krokuvą. Padėtis tik vėliau pasikeitė, kai išaugo materialinė Vakarų civilizacija ir jų ūkiniai turtai. Civilizacija plėtėsi iš vakarų į rytus švelniai, natūraliai, nesudarydama jokios sienos. Ta natūralinė koegzistencija (sugyvenimas) netiko besivaidijančių Bažnyčių interesams. Būtent Vakarų Bažnyčia stengėsi nustatyti dirbtinę sieną, už kurios buvo šalinamas rytų "schizmatiškasis" pasaulis.

Tas Juozo Mackevičiaus str. iššaukė, anot jo, didžiai autoritetingo prof. Oskaro Haleckio repliką. Tačiau ne šita jų kad ir labai įdomios polemikos vieta mus domina, tad ją praleisime ir eisime prie "savų reikalų".

Vakarų Bažnyčios laimėjimas

J. Mackevičius rašo, kad aukščiausio laipsnio Vakarų Bažnyčios laimėjimas rytų Europoje buvęs, be abejonės, vadinamasis *Lietuvos krikštas*. Aukščiau minėtame savo straipsnyje jis leidęs sau padaryti šitokią pastabą:

"1386 metų data Lenkijos istorijoje rodo Lietuvos krikštą. Gi iš tikrųjų tuo metu Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje stabmeldžių skaičius bebuvęs labai mažas, nes didelė gyventojų dauguma buvo jau priėmusi krikščioniškąją stačiatikių (graikų ortodoksų) religiją. Seniausios šventovės Vilniuj ir Gardine priklausė kaip tik tai konfesijai. Taigi krikšto vardu iš tikrųjų pakrikštyta tik katalikų Bažnyčios intronizacija Lietuvoje".

Šitokias Mackevičiaus pažiūras prof. Oskaras Haleckis puolė šitaip:

"... alternatyva (pasirinkimas) prieš kurią tuomet lietuviai stovėjo, anaiptol nebuvo: Roma arba Bizantija, bet sąjunga su Vakarais arba su Maskva. Šiandien žinome, kad jei Jogaila nebūtų vedęs Jadvygos, pasidarydamas lenkų karalium, tai jis būtų apsivedęs su Dono Dimitrijaus dukterim ir būtų virtęs Maskvos satelitu. Nauda Katalikų Bažnyčiai šiuo atveju, kaip ir daugeliu kitų atvejų, buvo visų Vakarų nauda. Taip pat buvo nauda, jei stačiai ne išganymas, patiems lietuviams, nes rusų-stačiatikių dauguma grėsė praryti Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją, jei ši visą valstybę būtų atsidūrusi Maskvos orbitoje".

Didysis "rusiškų žemių rinkėjas"

"Akis pratrėnęs", J. Mackevičius ironizuoja: Kaip gi taip lietuviai ir Jogaila galėjo tuomet matyti dalykus šių dienų lenkų istoriografo akimis?! Kodėl Jogaila, tas Tverės kunigaikštystės Julijanos ir Algirdo sūnus, — sūnus to pirmojo didžiojo "rusiškų žemių rinkėjo", kurio šūkis buvo: "Omnis Russia ad Lituanos debet simpliciter pertinere" (visa Rusija turi paprastai natūraliai išsiplėsti į lietuvių), — turėjo, kaip rašo prof. Haleckis, gelbėti Didžiąją Kunigaikštiją nuo rusiškai-stačiatikiško užtvindymo, arba bijoti "tapti Maskvos satelitu"? Juk gi buvo visai priešingai! Maskvai grėsė pavojus likti Lietuvos satelitu. Ir štai kaip.

(Tęsinys 7-mė pusl.)

EASIEST CLEANING EVER!

New 1958
SWIVEL-TOP
VACUUM
CLEANER

with famous Double-
Action Cleaning Unit

that cleans both rugs and floors
no need to change tools!

- ★ Famous swivel-top, and easy-rolling swivel casters
- ★ Stores assembled, ready for instant use
- ★ Easy-change throw-away filter bags
- ★ Powerful, long-life General Electric motor

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.
5115-5123 So. Kedzie Ave. PRospect 6-1790
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, NOVEMBER 29, 1958

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šlaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išlikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

M Ū S Ų ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Šviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

I METAI

NR. 25

Senovės filosofai — inžinierių pirmtakai?

Ramojus Vaitys

Šiandien mes matome ir naudojames ištisa eile riedančių, lekiančių, šildančių, šaldančių, žmones skerdžiančių bei estetišką triukšmą (t. y. muziką) leidžiančių mašinų ir padargų ir žinome, kad visas šitas „gelžgalių“ pasaulis, sukurtas mūsų hedonistiškam patogumų troškuliui malšinti, savo pradžią gauna pramonės įmonių ir universitetų laboratorijose bei fabriku braižyklose. Žinome, kad techninio pasaulio kūrėjais yra universitetų profesoriai-griežtųjų mokslų mokslininkai ir už juos kiek žemesnės kategorijos padarai — inžinieriai. Bendrai paėmus, tai yra neįdomios žmogystos — jų sielos tamsios, it Ukrainos dirvonai, nes jie nei menais, nei filosofija nesidomi, ir vieninteliais jų dvasių pragiedruliais yra tie momentai, kai jie eksperimentacijos arba indukcijos keliu atranda kokį nors pigesnį, greitesnį metodą kokiam nors „gelžgaliui“ pagaminti, arba kai jiems pasiseka matematine šviesybe aplieti kokios nors gamtos paslapties vyksmą (kitai sakant, nustatytą gamtos dėsningumą). Visi šie materializmo apaštalai savo darbuose ir pastangoje bando atsakyti į klausimą „kaip“, o ne kodėl?, nes daugelis griežtųjų mokslų atstovų mano, jog ieškojimas atsakymo į klausimą „Kodėl?“ yra daugiau metafizikos, o ne fizikos problema. Gi fizika, chemija ir šių mokslų praktiškieji derivatai (įvairios inžinerijos šakos) rūpinasi daugiau atsakymu tik į „kaip vyksta šis arba anas gamtos procesas, ir kaip jį panaudoti žmogaus patogumų, turto bei laisvalaikio padidinimui ir fizinio darbo pastangų sumažinimui“. Taip ir yra kuriamas visas šis medžiaginis gerbūvis, glaudžiai bendradarbiaujant dviem grupėm žmonių — gamintojams ir galvotojams. Pirmieji — tai fabriku darbininkai ir jų administracinis personalas, o pastarieji — tai tyrinėtojai ir planų ruošėjai (universitetų be tyrimo įmonių mokslininkai, bei šiaip visokie inžinieriai), kurie sugalvoja kas turi būti daroma ir kaip daroma. Bet ar ir praeityj taip buvo?

Deja, ne. Mokslų, paremtų matematine formulacija, pritaikymas prekių gamybai ir pastatų statybai yra gana naujas dalykas, galima sa-

kyti tik poros šimtmečių senumo. Inžinierių luomas kaip toks, yra atsiradęs sykiu su mažų dirbtuvėlių konsolidacija į dideles pramonės įmones, kuriose eiliniai dirbantieji jau nebe gamybos priemonių savininkai. O kas buvo prieš tai? Gi pavieniai amatininkai, turį savas gamybines priemones ir paveldėtas bei aklų, nesistematiškų atsitiktinumo būdu įgytas žinias, reikalingas jų amato prekėms gaminti ir filosofai — mokslininkai, bekurią „grynąją“ mokslą ir į „žemiškos“ gamybos problemas visai nesikišą.

Iš pradžių buvo urvinis žmogus, kuris viską, kas jo gyvenimui buvo reikalinga, pats pasigamino. Vėliau, žmonėms kuriantis į didesnius visuomeninius vienetus ir tų vienetų ribose vykstant diferenciacijai į luomus ir specialybes, atsiranda amatininkų luomas. Amatininkai ne tik prekes gamino, bet ir patys jų gamybą planavo, patys patobulinimus išgalvojo ir išradimus sutvėrė, ir aplamai buvo vieninteliai žmonės, nuo kurių pastangų visa medžiaginė pažanga priklausė. Tačiau jie neturėjo laiko mąstyti apie jiems nesuprantamą gamtos reiškinių veikimą ir priežastis. Tai buvo žynių, burtininkų, kunigų ir raganių-daktarų sritis, anų liaudies pagarboje laikomų žmonių mulkintojų užsiėmimas. Tik ši anuometinė „intiligtija“ turėjo pakankamai laiko mąstyti apie gamtos stebėjimus, ir daryti išvadas apie gamtos jėgų sąveiką. Visi jų aiškinimai apie gamtos reiškinius ir visatos sąrangą buvo grynai mitologinėje plotmėje. Anot jų gamta buvo prikimšta visokių dievukų ir gerų bei piktų dvasių, kurios saulę, žvaigždes ir mėnulį po dangaus skliautą stumdė, vertė upes tekėti, lietu lyti, vėją pūsti, darė liūtus plėšriais ir kiškius bailiais gyvuliais. Apie jokią kitą gamtos įvykių raidą ir kalbos nebuvo dar net ir senovės Egipto ir Babilonijos kultūrose. Tiktai pirmojo tūkstantmečio pr. Kr. Graikijos filosofai pradėjo abejoti tokiu nuolatinu dievų kišimusi į žemės reikalus ir ėmė galvoti, kad gal gamta yra tarsi kokia mašina, kuri sykį užsukta, pati iš savęs veikia laikydamosi tam tikrų nekintamų dėsnių ir nebūdama reikalinga stumdymo iš dievų pusės jų norima kryptimi. Graikai buvo

pirmieji, kurie pradėjo savo mąstymų ir stebėjimų apie gamtą išvadas užrašinėti. Vienas iš žymiausių tokių senovės autorių yra Aristotelis (384-322 pr. Kr.). Aristotelis šiandien yra daugiau žinomas kaip filosofas ir iš dalies zoologas ir tik antroji eilė kaip pionierius fizikos dėsnių formulavime. Beveik viskas ką jis fizikos srityje nustatė šiandien yra paneigta ir galima drąsiai sakyti, kad jis jokių pagrindinių gamtos dėsnių neatrado.

Šiandien kai kurie mokslo istorikai tvirtina, kad Aristotelio įnašas į fizikos mokslą yra netgi neigiamas, nes jo itin svarus autoritetas filosofijos srityje vertė žmones tikėti jo neklaidingumu ir fizikos srityje jo paskelbtos gamtos „tiesos“ buvo pilnai priimtos ir į jas ano meto šviesuolių buvo šventai tikima net iki Viduramžių galo.

Pirmasis, kuris pradėjo kvestionuoti Aristotelio fizikos dėsnius buvo graikų matematikas (bet ne filosofas) Archimedas (287-212 pr. Kr.). Jo atlikti bandymai ir iš jo padarytos išvados buvo didele dalimi teisingos, tačiau ano meto filosofai buvo daugiau linkę tikėti Aristotelio neklaidingumu, negu Archimedo paskelbtomis „herezijomis“. Ir taip ano meto šviesusis svietas susiskirstė į dvi grupes — aristotelininkų ir archimedininkų. Aristotelis greitai laimėjo — per visus Viduramžius jo autoritetas viešpatavo neužginčytas ir nenugalėtas. Ką jis pasakė apie visatos sąrangą buvo laikoma šventa teisybe be jokių ypatingų pakeitimų inkorporuota į oficialiąją Krikščionių Bažnyčios dogmą.

Išskyrus Archimedą, kuris buvo ne tik matematikas ir fizikas, bet taip pat ir pirmasis istorijoje užrekorduotas išradėjas (karo mašinų apsupdams pilims gynti). Niekas kitas iš senovės graikų filosofų nebandė savo dėsnių formulacijos eksperimentais patvirtinti. Jie iš gana skurdaus kiekio stebėjimo duomenų, pridėję daug valandų mąstymo, indukcijos keliu (kuris gamtos moksluose dažnai net neleistinas) galvodami sukūrė visą eilę nesąmonių. Graikų atsiekimus menuose, filosofijoje ir matematikoje suliginus su atsiekimais fizikoje, matosi, kad pastarojoje srityje jie gana mažai tenuveikė ir kaip tik dėl vengimo eksperimentuoti. Eksperimentavimas jau yra dalinai fizinis darbas, o ano meto laisvam graikui (t. y. ne vergų luomo žmogui) rankos buvo duotos tik tam, kad ginklą valdyti ir moteris glamonėti — bet koks kitas rankų darbas buvo skaitomas negarbingu, atiduotinu vergams atlikti. O negi vergai fizikos bandymais užsiiminės? (Bus daugiau)

Skaitykite „N-nas“

Gyvybės paslapties išsprendimas artėja

Dr. Morris Fishbein, buv. American Medical Association žurnalo redaktorius, pareiškė, kad mokslas stovi gyvybės paslapties išsprendimo angoje.

Daugumas modernių daktarų esą įsitikinę, kad visas ligas šiandien galima išaiškinti tokiu ar kitokiu kūno chemijos sunegalėjimu. Tad ištyrus žmogaus organizmo chemiją būsią galima susekti ir kūno senėjimo priežastis. Visas gyvybės ciklas esąs ne kas kita, kaip celių (nervelių) atsinaujinimas ir galutinis jų suirimas (disintegracija). Mokslas šiandien pradėdas „drebėti“, jausdamas, jog yra pasiekęs pačias gyvybės paslapties ribas“. Tai pasiekus būsią lengva įvairių chemikalų pagalba kontroliuoti gyvybės eigą ir paveldejamą.

• Parduodu, Pritaikau • ir Įdedu Naujus

moderniškus aliuminijaus langus, duris ir vasarinius tinklius. Apdraudžiu namus, automobilius, langus, baldus ir kitus dalykus nuo ugnies, vagies ir kitokių nelaimių.

Kreipkitės, mielai noru
Jums patarnausiu.

JUOZAS SPAITIS
3261 So. Halsted St.
Victory 2-6469

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

PETRO ŠIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslą lankęs žmogus, Bostono sieloganis, atsiuntė Petriui Širvokui laišką, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebuklais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Širvokas savo knygoje yra aprašęs daugiau stebuklų ir su juo nutikusiu įvairiausių nuotykių, negu bet kurios panos knygoje galėtų būti suminėta. Švaisto knyga apie Petro Širvoko stebuklus ir nuotykius bus pasiūsta, kai du doleriai ateis tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.

Darbo, namo, buto reikia —
Viską tik „Naujienos“ teikia.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 29, 1958

(Atkelta iš 5-to psl.)

Algirdo ekspansija

Jogailos tėvas Algirdas iškėlė mintį išlaisvinti visą Rusę (Rus, Rusijos tuomet toli gražu dar nebuvo) iš totorių viešpatavimo. Nuo 1355 metų iki 1363 m. jis užvaldė: Belyj, Rževą, Smolenską, Mstislavą, Brianską, Toropiečą, Kijevą. Vedęs Julijaną, įgijo dominuojančią įtaką Tverei. Su Dono Dimitru susidūrė ne prie Vilijos (Neries) ir Nemuno, bet prie Okos, Kalugos ir Volgos viršupio. 1368 ir 1370-1371 metais prisiartinio prie Maskvos. Į Lietuvos priklausomybę patenka: Viazma, Novosil, Kozielsk, Možaisk ir Kolomna. Lietuvos sienos (rubežiai) tėra vos 100 kilometrų (apie 75 mylios) atstumo nuo Maskvos, ir todėl jai, Maskvai, grėsė "satelitinė priklausomybė" nuo Lietuvos. Algirdas apsupa Maskvą geležiniu žiedu, ruošdamasis pašalinti tą paskutinę kliūtį kelyje į Vilniaus užvaldymą visos vėlesniosios Rusijos. Lietuvos galybė buvo tokia didelė, jog, kaip teisingai prof. Rhode pastebi, galėjo vienu metu per 33 Algirdo viešpatavimo metus ne tik atremti 96 kryžievių užpuolimus, bet tuo pat metu įvykdyti 42 Ordino žemių keršto užpuolimus (m. pabr. An.Rg.) Novgorode (Naugarde) sėdi Gediminaičiai. Vielikije (Didieji) Luki yra Lietuvos kondominiumas (bendrame valdyme). Tik ties Oka susiduria abiejų "rusiškų žemių rinkėjų" rungtyniavimo (konkurencijos) interesai. Lietuva nebuvo laikoma kaip maskvinės Rusės priešininkė, ji buvo jos konkurentė. Taigi apie bet kokią prof. Haleckio minėtą "gynimąsi" nuo rusų pravoslavijos negalėjo būti jokios kalbos.

Algirdui mirus

Tiesa, po Algirdo mirties Lietuvos ekspansija buvo sustabdyta, svarbiausia dėl vidujinių nesutarimų tarp Jogailos ir jo dėdės Kęstučio. Šiuo būtent laikotarpiu įvyksta vienas epochinių pasaulinių mūšių. Būtent, 1380 m. rugsėjo 8 d. Dimitras triuškiną totorius Kulikovo Laukuose ir tuo būdu pralenkia velionio Algirdo svajones. Nežiūrint tačiau to laimėjimo vis dar tebėra per silpnas ne tik kad galėtų grasinti Lietuvai, bet net išlaikyti laikinai pagrobtus: Brianską ir Starodubą iš kur ji Jogaila išvaro. Taigi Krėvos unijos metu vis dar nėra kalbos apie Maskvos grėsmę Lietuvai. Jogaila be atodairos viešpatuoja Vitebske, Mstislave, Brianske, Novgorode-Sieverske, Černigove ir Kijeve. Ta šalis seniai jau yra pakrikštyta, bet esama ir rimtų ženklų, jog ir pats Jogaila taip pat jau seniai yra stačiatikis krikščionis.

Jogailos - Vytauto duumviratas

Tačiau tai, kas įvyksta Jogailai-Vytautui valdant — sakysim, jų duumvirato-dvivaldos metu, — toli peržengia Algirdo imperijos (mocarstwa) ribas. Atrodo, jog Vytautas yra jau arti savo dėdės svajonių įvykdymo: surinkti visas rusiškąsias žemes Vilniaus valdžion. Jo imperija, teritoriškai viena didžiausių Europoje, sudaro neginčytiną istorinį fenomeną (nepaprastą reiškinį). Teoretiškai būdamas savo pusbrolio, Lenkijos karaliaus Jogailos, priklausomybėje, Vytautas savo valdymu siekia beveik nuo Novgorodo (Naugardo) ligi Juodosios Jūros, nuo Okos ligi Nemuno viršupio, nuo Dniestro ligi Maskvos upės šaltinių (ištakų). Tai yra di-

(Tęsinys 9-tam psl.)

K. J. MACKE & COMPANY

1924 m. Kazio Mačiuko įsteigta Apdraudos Agentūra

2549 West 71st Street, Chicago, Ill.

Tel.: PROspect 6-3140

Tvirtyje apdraudos istaigoje apdraudžiam namus, baldus, prekes, krautuvų langus, tavernas, automobilius ir kitus įvairius vertingus daiktus; apdraudžiam namų savininkų atsakomybę, gyvybę ir asmenišką atsakomybę. Reikalui esant, apdraudos mokesčius galėtume paskirstyti net 7 mėnesiams. Kviečiame pasinaudoti mūsų ilgų metų patyrimu ir apdraudos reikalais mielai teikiame patarimus.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

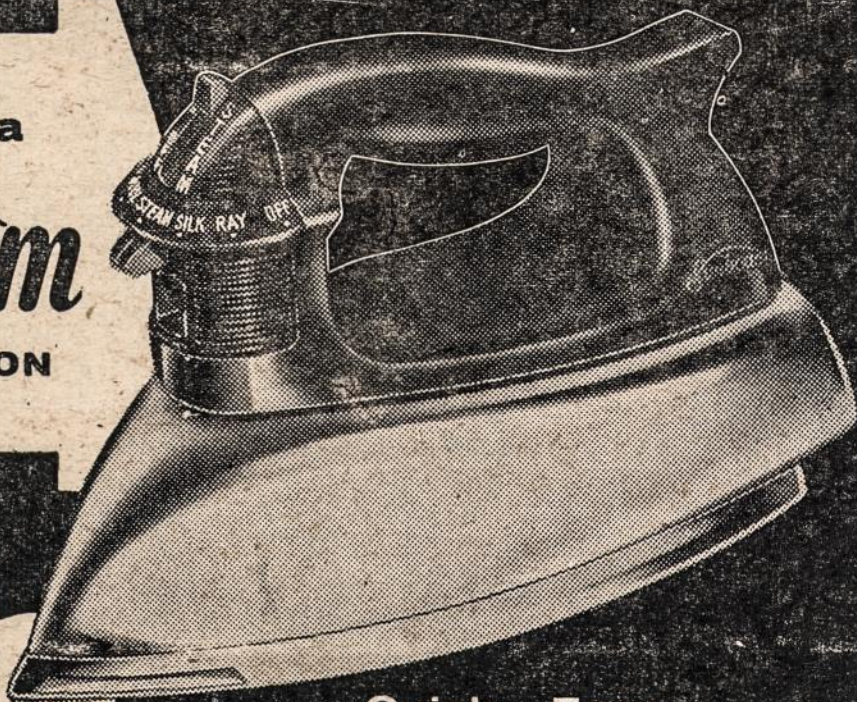
STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

You get a *Sunbeam* SILICONE
IRONING PAD and COVER SET FREE

when you buy a

Sunbeam
STEAM OR DRY IRON

Quick... Easy...
"Rolling Cushion of Steam"

\$3.00
VALUE
FREE

Fits Any 54 Inch
Wood or Metal Base

Save money! Get a gift! Make your ironing easier!

Just buy the wonderful Sunbeam Steam and Dry Iron which lets you iron on a rolling cushion of steam. Easy does it when you iron this way and our gift of a silicone pad and cover set saves you money and makes ironing even more easy... because you are ironing over a cushioned board.

Our supply of gifts is limited... you should act now.

P.S. Are you ironing in the 1958 style? You can answer yes when you order the Sunbeam Steam and Dry Iron.

GLASER'S FURNITURE AND APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PROspect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Nesusikaupęs Kaupas ar nubaronintas Baronas

Lituanus žurnale tilpo įvairiai suprantamas dr. Kaupo straipsnis apie lietuvių tremties literatūrą. Buvo pastebėta, kad tas straipsnis tendencingas, nepilnas ir klaidingas skaitytojus. Dr. Kaupas vieniems rašytojams paskyrė panegirikus, kitus tik pastebėjo, trečius visai ignoravo. Argi tai leistina informaciniame leidinyje angliškai skaitančiam skaitytojui? Tenka manyti, kad žurnalo vadovybė tinkamai reaguos į tokį savo bendradarbio pasielgimą, ir atsiprašys visuomenę. To reikalauja leidyklos etika, ir patikėjimo atmosferos atstatymas.

Čia iškilo ir vienas įdomus faktas, kad dr. Kaupas ignoravo paminėti rašytoją Aloyzą Baroną, kelių knygų autorių ir, reikia pripažinti, įdomių rašytojų savo temomis ir savo Hamsuno tipo herojais. Lietuvių Enciklopedijoje apie A. Baroną rašoma: "...vaizduoja neramios dvasios žmones, skaudžiai jaučiančius, kaip sujauktose karo meto sąlygose senieji etikos ir visuomenės idealai netenka savo pagrindo. Stilius puošnus, poetingas". (L. E. t. II, psl. 221). Tad, matyti, kad tremties literatūroje A. Baronas užima savo, gerai pastebimą vietą. Tas pat A. Baronas, greta dr. Kaupo, pasirašė ir "nuosmūkio" atsisaukimą, įsispraudamas greta Nagio, Nykos-Niliūno, Škėmos ir kt., kurie dr. Kaupui yra liaupsintini genijai. Tačiau A. Baronas reveransas liko nepastebėtas. Įdomu, ar tai dėl dr. Kaupo nesusikaupimo ties pasiimta gan plačia tema? Ar tai visiškai tendencinga, klausantis kai kurių vadų direktivų? Mat, savo laiku A. Baronas gerokai pešėsi su daugeliu iš tų, kurie dabar arti Lituanus redakcijos.

Bet vienu žodžiu, ši istorija dar kartą parodo, kad mūsų Parnase yra kažin kas negera. Gal nauja Rašytojų Draugijos vadovybė pasistengs įsikiesti kai kuriems rašytojams, jeigu ne aukštų etinių dėsnių, tai bent minimumą kultūringumo.

Įdomiausia yra tai, kad dr. Kaupas pats mini savo kuklumą mūsų tame pat rašinyje, o nemato rašytojo, kuris davė keleriopai daugiau už dr. Kaupą. Ar čia nekvepia tikru, neprasimanytu nuosmūkiu?

J. Balsvūnas

Beduinų gentis El Tabli prie Persijos įlankos pagrobė, nusigabeno su savim mokesčių rinkėją ir pranešė valdžiai, kad muitininką tik tada paleis, kai valdžia pažadės per trejus metus iš jų neimti mokesčių.

REMKITE TUOS BIZNIERIUS,
KURIE GARSINASI
"NAUJIESE"

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR
GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val.
iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val.
Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEŽIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8
tiksliai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REPUBLIC 7-7868

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo
1-4 ir 7-9, Antrad. nuo 1-5, Trečiad.
ir Šeštadienį tiksliai susitarus.

DR. JONAS G. BYLA

nervų-smegenų ligos, chirurgija

DR. K. NASVYTIS

proto-nervų ligos
104 SO. MICHIGAN AVE.
Kambarys 615
FRontier 6-0304 — RANDolph 6-1190
(Rez. tel.: BAťavia, Ill. 4287-M-1)
Konsultacija tik susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEVERly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų.
Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAIŽIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų
kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. GARUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Vidaus ir vaikų ligos
2423 WEST 63rd STREET
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vakaro.
Šeštad. nuo 12:30-2:30 val. popiet.
Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.
Telef. ofiso: WA 5-2017
Res.: PR 8-4255

DR. A. JENKINS

PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvis Gydytojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų
ir 7:30-9 vakaro.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso telefonas: PROspect 6-3838
Rezid. telefonas: REPUBLIC 7-9199

GRovehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą,
išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th CT., CICERO
Kasdien 10-12 ir 4-7 val.
Trečiad. ir šeštad. tik 10-12 val.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro.
Trečiadieniais uždaryta.
Šeštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210

Jei neatsiliepia šaukite KEDzie 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-2:30
Daily afternoons.
Vakara: pirmad., antrad., ketv. nuo
6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS

CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet,
antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.
Neradus, skambinti mano asistentui
DR. V. REKLYS, tel.: RE 7-2806

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700

Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir
nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11
val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų.
Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Juozas PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p.
7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12.
Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namų CE 3-7786

DR. STRIKOL

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofisas 4645 SO. ASHLAND AVE.
Ofiso valandos: nuo 3-8.
Treč. šešt. ir sekm. tik susitarus.
Ofiso telefonas: YARds 7-4787
Namų telef.: PROspect 6-1930

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896

Rezid.: LAfayette 3-1172

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų.
Šeštadieniais 2-6 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
OFISAS: 5100 SO. WESTERN AVE.
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro,
antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v.,
šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS

CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Kampas 71 ir Campbell Ave.
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 8-6195
Valandos: pirmad. ir ketv. nuo 5 iki
9 val. vak., antrad. ir penktad. nuo 1
iki 5 val. popiet, šeštad. nuo 2 iki 4
val. popiet, trečiadieniais uždaryta.

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400

Dr. Ona Vaškevičius

(VAŠKEVIČIŲTE)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo
6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet
trečiadienį ir kitu laiku tik susitarus

C. Z. VEZELIS

DANTŲ GYDYTOJAS
4645 S. ASHLAND AVE. YA 7-2246
Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo
6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31os gatvės)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8
val. vak. Šeštad. 1-4 val. po pietų.
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

Tel. off.: FR 2-4841, 9 A.M.—5 P.M.

Tel. res.: AV 3-2627, 5:30 P.M. iki 9:00

Dr. Justina ŽIRGULIS

Specialybė įvairios nervų ir proto
ligos—vaikų ir suaugusių.
PITTSFIELD BUILDING, Kamb. 621
55 E. Washington St., Chicago 2, Ill.
Priėmimas tik pagal susitarimą.

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Ban-
dažai, Speciali pagalba Kojoms
(Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill
Tel.: PROspect 6-5084

CHICAGOS ŠVARIAUSIAS IR

MODERNISKIAUSIAS DĖRŽAS

BUČO DARŽAS

WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

GRADINSKAS

NEMOKAMA
TAISYMO GARANTIJA
televizijoms pirktoms pas mus
Priimam senas • Duodam
išsimokėtinai.
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998
Atdada kasdien. Sekmad. uždaryta.

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.

4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius,
keičia stiklus ir rėmus.
VAL.: 10 ryto iki 8 vak. (trečiadienį
uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 3 p. p.

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas

Tel.: YARds 7-1829

Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Treč. uždaryta. Penkt. ir šeštad. 10-2
val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Kazimieras

MICHEL

Optometristas-Orthoptistas

Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Įveda netikrą — artificialę akį pagal
sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti
negirdintiems. Praktikuoja per 39
metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YARds 7-6616
Nuo 10:00 val. ryto iki 8 val. vakaro.

DR. S. VAITUSH, Opt.

Palengvins akių įtempimą, kuris
esti priežastimi galvos skaudėjimo,
svaigimo arba aptemimo, nervuotumo,
skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau
trumparegystę ir toliaregystę. Priren-
giu teisingai akinius. Visuose atsitiki-
muose egzaminavimai daroma su elek-
tra, parodancia mažiausias klaidas.
Speciali atyda kreipama į mokyklos
vaikus.

VALANDOS:

Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro.
Šeštadieniais iki 4 val. vakaro.
Trečiadienį ir sekmad. uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YARds 7-1373

IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI

PERKRAUSTAU

(MOVING)

BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir
tvarkingas. Viskas apdrausta.

ANTANAS VILIMAS

3415 So. Lituanica Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

STANKUS

Construction Co.

Atlieka statybos planavimo darbus
gyvenamųjų ir prekybos pastatų.

Jūsų pasirinkimui turime virš
300—standartinių projektų.
Ofiso ir namų telefonas:
PROspect 8-2013
7403 So. Western Ave.
CHICAGO 36, ILL.

SOPHIE BARCUS

RADIJO VALANDA

Visi programai iš WOPA,
1490 kil. AM 102-7 FM

Kasdien: nuo pirmadienio iki
penktadienio 10-11 val. ryto

Šeštadienį ir sekmadienį
nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUŠKOS: pirmad. 7 val. v.

Tel.: HEMlock 4-2413

7159 S. MAPLEWOOD AVE.

Chicago 29, Illinois

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

SATURDAY, NOVEMBER 29, 1958

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

džiausio Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos klestėjimo ir kartu didžiausios Didžiajai Maskvos Kunigaikštijai grėsmės iš Vilniaus pusės laikotarpis. Tad apie kokią gi čia "Maskvos orbitą" gali būti kalbama!

Vytauto užsimojimai

Yra kaip tik atvirkščiai. Tik vienas žingsnis Vytautui belieka ligi jo planų (sumanyimų), o taip pat, kaip žinome, ir savo apvainikavimo. Tačiau tam pasiekti reikalinga jam sutriuškinti totorių galybę. Mūšis Kulikovo Laukuose tą galimybę jau palaužė, bet nesunaikino. Orda stabdo tos rytų Europos dalies santykių stabilizavimą. Tą paskutinį žingsnį visai Rusei suvienyti Vytautas daro 1399 m. rugpiučio 12 d. ties Vorkslės upe.

Vorkslės mūšis

Chanas Tochtamišas, Vytauto sąjungininkas ir Temiro priešas, tam tikru iškilmingu raštu (jarlyku) atiduoda Vytautui visas rusiškas žemes, kurios kada nors buvo totorių valdomos... Bet mūšis prie Vorkslės baigiasi baisiu Vytauto pralaimėjimu.

"Sabotažas"

Tame mūšyje, padariusiam istorijos posūkį, Vytauto pusėje kovojo tiek lenkų, tiek ir kryžiuočių kontingentai. Oficialiai ši kampanija buvo charakterizuojama kaip žygis prieš netikėlius. Gi iš tikrųjų Krokuvos dvaras (karališkieji rūmai) žiūrėjo į tą žygį su dideliu nepasitikėjimu. Lenkijoje jis buvo nepopuliarus. Karalienei Jadvygai prisipažnavo perspėjantieji sapnai... Buvo sulaikytas didesnis lenkų riterių dalyvavimas. Panašios nuotaikos viešpatavo Maskvos dvare. Vytauto žentas Vasilius Dimitrovičius, vedęs jo dukterį Sofiją, nedavė jokios pagalbos tam žygiui — dėl suprantamų priežasčių... Nes Vytauto laimėjimas vedė Maskvą į tiesioginę priklausomybę Vilniui.

Krokuvos ir Maskvos interesų sutapimas

Bet Vytauto laimėjimas taip pat galėjo turėti ir kitokių padarinių... Būtent galutinę emancipaciją (atsipalaidavimą) santykiuose su Jogaila, hm, gal politinių sąitų nutraukimą, gal net katalikiškų įtakų išgijimą iš Lietuvos; prie to lengvai galėjo būt prieita, jeigu Vilnius būtų pasidavęs galutiniu visų stačiatikių rusų žemių centru... Šios rūšies tyrinėjimai įveda mus į spekuliacijų sritį. Tačiau, atrodo, palieka faktas, jog šiuo atveju, truputį paradoksaliniu aplinkybių sutapimu, Krokuvos ir Maskvos interesai lyg kad sutampa...

Dviejų mūšių pasėkos

Jeigu dviejų mūšių padarinius sukeistume, vadinasi, jei Dimitras nebūtų prieš tai laimėjęs Kulikovo Laukuose, o

Vytautas nebūtų pralaimėjęs ties Vorkslę, rytų Europos įvykiai būtų nuriudėję kitaip. Tačiau taip iš tikrųjų jiems nuriudėjęs, sustiprėjo Krėvoj pradėtoji D. Lietuvos Kunigaikštijos lotynizacija ir pagaliau polonizacija.

"Rusiškų žemių rinkimas" aplink Vilnių neteko bet kurio moralinio idėjinio pagrindo. Algirdo sapnai apie galybę liko išbraukti visiems laikams. Pirmenybės palmė rusų pasauly galutinai atiduota Maskvai. Politinis "schizmos" centras nustumtas toliau į rytus. Galutinai išvadoj laimėjo (suprask prie Vorkslės) ne totoriai, bet Roma (mano pabrakta. — An. Rg.).

Priekaištas Vytautui

Apie mūsų garbinamąjį ir šlovinamąjį Vytautą D. randame tokių pastabų: sako, dabartinės "nacionalistinės" (mano kab. — An. Rg.) Lietuvos istoriografija daro iš Vytauto ne tik didžiausią savo didvyrių, bet ir lietuvių tautos interesų istorinį veiksnį. Tuo tarpu jis gi, kaip teisingai, girdi, pabrėžė Kolankowskis, kruviniausiu būdu nuslopino lietuvišką pagoniškąjį žemaičių separatizmą, o, kaip primena prof. Rhode, norėdamas gauti aukščiau minėtą kryžiuočių kontingentą, kuris dalyvavo Vorkslės mūšyje, Vytautas atidavė žemaičius kryžiuočiams užstatan.

Atsimenant toli siekiančius Vytauto D. politinius tikslus bei jo sumanų veikimo, tariant, "zigzagus", šie priekaištai, manau, neatrodo labai svarūs.

Didingas paveikslas

Kaip ten bebūtų, mes matome puikų mūsų garsiosios praeities paveikslą, išmargintą ne romantikos "mozaika" ir ne D. L. K. patrioto studijavusio istoriją Vilniaus (Batoro) universitete, tame buv. Lietuvos romantikos židinyje, fantazijos polėkiais, bet mokslininkų kruopščiai surinktais faktais ir nuosekliomis logiškėmis išvadomis.

Sunku lietuviui nuo to didingo savo praeities paveikslas ir atsitraukti, ypač pažvelgus į mūsų dienų Lietuvą...

Autoriaus pasiaiškinimas

Užangažuotas polemikos J. Mackevičius pasiteisina (lenkiškajam skaitytojui), jog rašydamas (atseit, interpretuodamas Lietuvos istoriją) jis nepaisęs Lenkijos interesų, jis norėjęs rašyti tik apie faktus, bet ne apie Lenkijos interesus, kurie, pridursime, labai skyrėsi nuo Lietuvos interesų, nes faktus, girdi, negalima svarstyti tik iš vieno požiūrio. Atseit, tuo autorius norėjo pabrėžti, jog jam terūpėjo istorinė tiesa ir nuo jos jis neatsitraukė.

JOIN
SKYWATCH
CALL
CIVIL DEFENSE

Vienas škotas klausia antrojo:

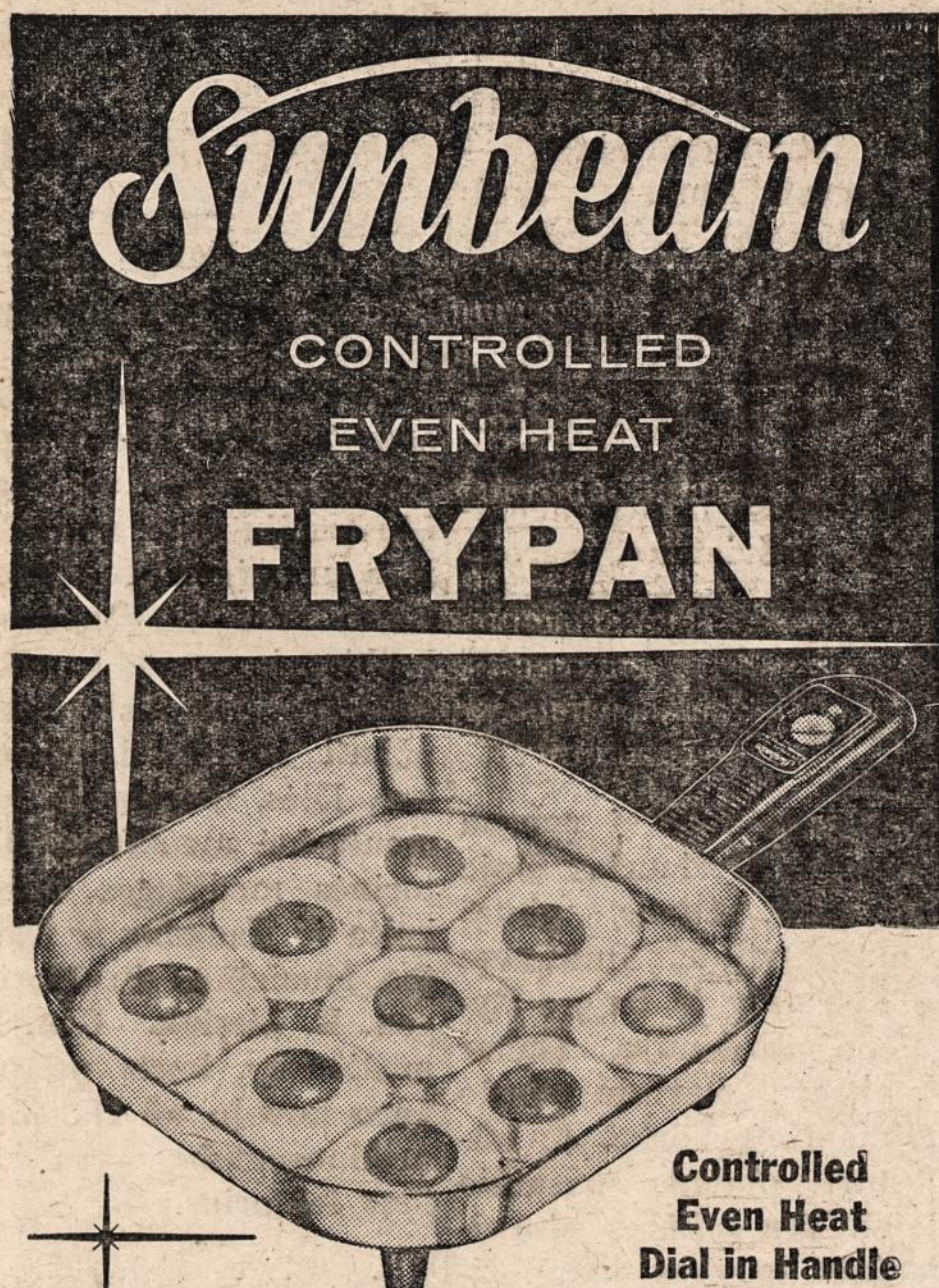
— Ar taupią žmoną gavai?
— Oi, taupią, — atsako antrasis patenkintas. — Kiekvie-

ną kartą, kai ji pakeičia aukšinių žuvelių vandenį, kitą dieną mes turime žuvies sriubą.

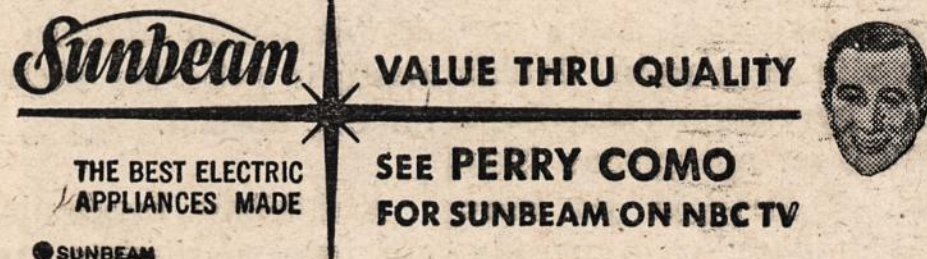
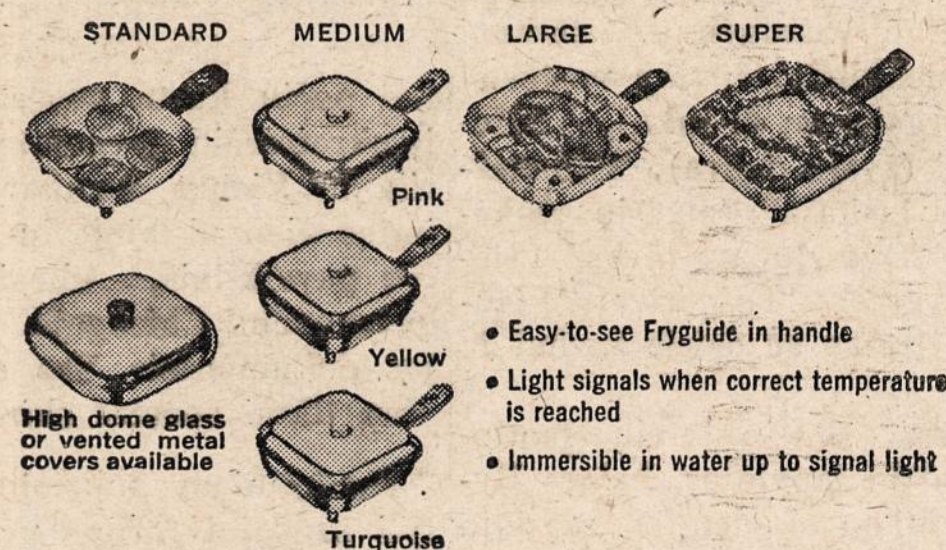
PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

NOW AT GLASER'S

GIVE *Sunbeam* and you give the Finest

AVAILABLE IN 4 SIZES AND COLORS

COME IN TODAY

GLASER'S FURNITURE AND
APPLIANCE COMPANY

5115-5123 So. Kedzie Ave. PROspect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Keturių latvių meno paroda

Išstatyta 61 kūrinys

Latvių centre Čikagoje, adresu 4146 Elston Ave. nuo lapkričio 11 iki lapkr. 23 d. buvo keturių latvių dailininkų — prof. Augusts Annus, Janis Gailis, Martinš Kruminš ir Fridrichs Milts meno paroda, sudaranti viso 61 kūrinį. Patalpos antrame aukšte gana ankštos, tiek darbų sutalpinta trijuose palyginti nedideliuose kambariuose ir prie nepergeriausio apšvietimo, paroda daug nustoja savo tikrosios vertės. Bet reikia pasakyti, jog tvirtų tapytojų ir blogesnė aplinka per daug nenu-skriaudžia.

Visi šie dailininkai gyvena New Yorke. Vyriausias šioje grupėje prof. Annus, gimęs 1893 m. Latvijoje. Studijavęs meną Petrapily ir baigęs Rygos Meno akademiją. Dabar dėsto vitražų skyriuje miesto kolegijoje New Yorke. Jo kūrinių turi plataus pasaulio muziejai. Yra sukūręs visą eilę sieninės tapybos kompozicijų. Šioje parodoje jo kūryba pasižymi daugiausia žvejų gyvenimo vaizdavimu. Būdingi jo šie kūriniai: „Ar vectėvu“ (Mergaitė su dėduku), „Majup“ (žvejo dukra), „Gliemežnicu lasitaja“ (austrių rinkėja), „Dvēselu zvejnieks“ (Sielų žvejys), „Pašportrets“ (autoportretas su didele žuvimi ir kt.

Janis Gailis, latvių gamtovaizdžių tapytojas, baigęs Rygos Meno akademiją, žymiojo latvių dail. prof. W. Purvičio mokinys. Latvijoje dėstęs meno istoriją ir tapybą. Penkis metus gyvenęs Vokietijoje. Nuo 1950 m. apsigyveno New Yorke. Vokietijoje jis buvo surengęs daug savo parodų. Jo tapyba didelių masių, tamsaus kolorito, kaip pvz. „Tris torni“ (Trys bokštai), „Jūra užbrūk“ ir kt., jūrų audringu dangum persisunkusi atmosfera, teikia slėgiantį mistišką įspūdį.

Martinš Kruminš gimęs Latvijoje, ten ir mokslus baigęs. Jo tapyba linksmo impresionistinio stiliaus, daugiausia žiemos peizažai, pavaizduoja Latvijos miškus bei laukus. Puikus sodrus koloritas.

Amžiumi jauniausias Fridrichs Milts, taip pat baigęs Rygos Meno akademiją, specializuojasi figūrinėse kompozicijose. Buvo surengęs daug parodų Latvijoje ir Amerikoje. Gyvena New Yorke. Būdingesni jo darbai bus „Maksimalieka darbnica“, „Bėgli“, „Klusa daba“.

Bendrai paėmus, visų keturių dailininkų tapyba dvelkia europinės mokyklos impresionistine dvasia. Trečdalis kūrinių parduota.

Ukrainiečiai atidarė savo muziejų

Oak Parke statys muziejaus rūmus

Praėjusio sekmadienio Chicago Tribune laidoj tilpo platus aprašymas su daugeliu iliustracijų apie naujai atidarytą ukrainiečių tautinį muziejų, 2453 W. Chicago Ave. Laikinasis muziejus užima du aukštus, kur keli kambariai užimti tapyba. Liaudies menas, lėlės, margučiai ir dokumentarinė medžiaga. Dalis istorinės medžiagos buvo perkelta iš Kanados ir Kalifornijos. Muziejaus direktorius yra gen. K. Lissiuk. Gen. M. Kapustiansky, kuris po pirmojo karo kovojo už Ukrainos nepriklausomybę, yra muziejaus lektorius.

Gen. Kalenik Lissiuk sako, kad muziejus pirmoje vietoje yra skirtas kultūrai ir savo tautos gyvybės išlaikymui, bet tuo pačiu kartu reprezentuoja ukrainiečių gyvenimą Amerikoje. Vienas kambarys užimtas vien ukrainiečių didvyrų paveikslais, ukrainiečių, gyvenančių Chicagoje istorijos dokumentais. Yra skyrius vien tikrai sportui skirtas.

Nuolatiniam muziejui statyti pradžiai turima per \$35,000, kurs kainuosias apie šimtą tūkstančių dolerių. Entuziastų ir pritarėjų šiam reikalui esą apščiai.

Kultūrinio bendradarbiavimu buvo pasikeista praėjusį pavasarį, surengiant Čiurlionio Galerijoje ukrainiečių meno parodą. Tai buvo gražus žestas. Tenka sveikinti ukrainiečius, kad jie vieningai dirba savo tautos bendriems reikalams. Kur vienybė, ten galybė! Mes turėtume imti pavyzdį iš bendro likimo tautų. Latviai taip pat turi savo centrą ir klubą. Neseniai ten buvo surengta graži latvių meno paroda.

Prieš metus laiko Čikagoje buvo įsteigta Čiurlionio Galerija Jaunimo Centre. Ji veikia: ruošia meno parodas, Liet. Amer. Menininkų Klubas rengia paskaitas įvairiais kultūriniais klausimais. Lapkričio 23 d. buvo atidarytas Laisvės kovų muziejus. Bus ir liaudies meno skyrius.

J. PAUTIENIUS — „Žiema“

Dailininkas žiūri į žmones

Apžvalginė paroda Meno institute

Lapkričio 12 d. Čikagos Meno institute buvo atidaryta apžvalginė meno paroda, pavadinta „Dailininkas žiūri į žmones“. Ji tęsis iki š.m. gruodžio pabaigos. Sekančių metų pradžioj bus Gauguin'o paroda tose pačiose galerijose.

Ši paroda yra sudaryta iš seniai muziejaus rūsiuose stovėjusių kolekcijos atsargų, pradedant 18-tu ir baigiant 20-to šimtmečio pradžios tapybos etapu, paroda gana įdomi ir įvairi. Ankstyvieji anglų portretų tapytojai Gilbert Stewart, John Sully ir kiti, po kurių seka prancūzų impresionistai: Claude Monet, Renoir, Lautrec ir visa eilė kitų. Iškyla John Sargent, Anders Zorn, Marry Cassat ir pagaliau Thomas Eakens, George Bellows, Grant Wood ir kiti amerikiečiai.

19-to šimtmečio pabaigoje portretas buvo pasiekęs zenitą, kai individualizmas buvo stiprus. Vėliau portretūra neteko savo pirmkščios reikšmės. Todėl šioj parodoj portretas iški-la visu savo didingumu.

Žiūrovas čia randa Bellows mofinos garsųjį didingą paveikslą, John Sargent'o anglų garsiosios solistės Swinton didingą portretą, švedų garsaus Anders Zorn'o Potter Palmer madingą portretą, kuriam duota speciali salė. Ivan Mestrovic motinos biustas kaimietės aprangoje. Aristide Maillol prancūzų skulptoriaus puikiai atliktas dailininko Gustave Renoir biustas bronzoje. Mary Cassat sesuo pozuoja dailininkės sode Paryžiuje. Prancūzų tapytojo Lucien Simon autoportretas. G. Wood'o „Amerikos gotika“. Rembrandt'o tėvas, Franz Halls ir daugelis kitų žymių meistrų kūrinių. Modernaus meno šioj parodoj beveik nėra, išskyrus Max Beckman autoportretą.

Paroda pavadinta kaip dailininkas žiūri į žmones vardu, bet, atrodo, kad parodos tu-

rinyne neatitinka pavadinimą. Menininkas nepataikauja žiūrovui. Jis daro savo, įnešdamas naujų kūrybinių aspektų, tikrai naujos meno kultūros, palyginti su 18-to šimtmečio pabaigos daile.

Meno mėgėjas atsigaišina pamatęs ilgesnio meno raidos laikotarpio pažangą. Jis randa pasitenkinimo.

— Dail. Antano Vaikšnoro aliejinės tapybos paroda vyksta Ross Wilden galerijoje, Clevelande, Ohio. Dail. A. Vaikšnoras yra gimęs Du Bois, Pa. Turį 40 metų amžiaus. Jo parodos su gražiu pasisekimu yra būvusios Clevelando muziejuje, Corcoran galerijoje, Metropolitan meno muziejuje ir kt.

— Am. Lietuvių Dailininkų S-gos narių metinė meno paroda atidaroma Čiurlionio Galerijoje Chicagoje gruodžio 6 d., šeštadienio vakare.

— Muenchene, Vokietijoje, spalio mėn. buvo surengta lietuvių grafikų meno paroda Haus der Begegnung. Dalyvavo dailininkai Paulius Augius, Vikt. Petravičius, Alf. Dargis, Vacl. Ratas-Rataiskis, Romas Viesulas ir Alf. Krivickas. Vokiečių spauda apie lietuvių dailininkų parodą gražiai atsiliepė.

— Dail. J. Pautieniaus paroda vyksta Kanadoje. Nuo lapkričio mėn. 23 d. iki lapkričio 30 d. jo paroda tęsėsi Toronte šv. Jono Krikštytojo par. salėje. Buvo išstatyta 35 al. tapybos darbai. Vėliau paroda keliama į Montrealį.

Prieš išvykdamas į Kanadą, dail. Pautienius namuose buvo surengęs gražią parodėlę, pasikviesdamas daile suinteresuotus asmenis, kurių per dvi dienas atsilankė per šimtą. Buvo atvykusi ir ponja Nelly Deachman, Illinois dailininkų sąjungos ilgametė vadovė. Ji pasveikino J. Pautienių už jo tapybinę pažangą.

— Visą šią savaitę Čiurlionio Galerijoje buvo ir šiandien jau baigiasi Laisvės Kovų muziejaus paroda. Paroda atidaryta ryšium su 40 metų Lietuvos kariuomenės sukakties minėjimu. Yra geros istorinės medžiagos. Šioje parodoje yra labai įdomus Dr. Al. Račkaus senų monetų ir kitokių brangaus metalo gabalų, vad. „ka- (Tęsinys 12-me psl.)

Lietuvis kovoja ir dainuoja

"Aidų" 1956 m. 8 nr. išspausdinta suglaustai paskaita "Amerikos lietuvių įnašas į lietuvių muziką", skaityta Muzikos Sekcijoje Kultūros Kongreso Chicagoje metu, bet dėl temos platumo nebuvo galima nors kiek plačiau aptarti kai kurių svarbių dalykų. Pasinaudodamas šia proga, noriu prisiminti Miko Petrausko veiklą, kurią jis čia pradėjo prieš 50 metų (į JAV atvyko 1907 m.). Jo atvykimas išeivijai buvo labai reikšmingas. Jis pradėjo naują erą tautinėje muzikoje, nes parapijų chorai, užsiėmę bažnyčioje giedojimu, nepajėgė pasaulinėje dainoje stipriau pasireikšti. Toje srityje M. Petrauskas rado neartus dirvonus — teko imtis darbo iš pieties: nei auditorijos, nei chorų, nei gaidų, žodžiu, visur tuščia, ypač mažesnėse kolonijose daugelis buvo girdėję profesionalų koncertų — nesiorientavo, kas čia galėjo būti. Kai 1907 m. rugsėjo 14 d. Brooklyne, N.Y. M. P.-kas pastatė pirmąją šiam krašte savo operetę "Kaminkrėtys ir Malūnininkas", prigužėjo pilnutėlę salę ir koncerto gale publika triukšmingai plodama pareikalavo, kad M. P. padainuotų "Marselietę", ir kai padainavo, ovacijoms galo nebuvo. Tai įvyko irgi prieš 50 metų! Spauda rašė entuziastiškus straipsnius. Mažesnėse kolonijose daugelyje vietų salės būdavo pustuščios ir šalia baro gertuvių salėse koncerto metu tarnautojai alų pardavinėdavo. Su visu tuo M.P. teko sukurti, pergyventi, daug nusivylimo kęsti. Jo didelis organizacinis gabumas ir užsispyrimas nesulaikė nuo tolimesnės veiklos. Auditorijai sušaukti pradėjo lietuviškoje spaudoje rašyti straipsnius iš muzikos srities ir apskritai apie meną. Metai po metų radosi daugiau koncertų lankytojų, augo skaičius draugų, jaunimo būriai spietėsi apie jį, kur jis ilgėliau apsistodavo. Jaunimo tarpe platino savo parašytą brošiūrėlę "Iš Muzikos Srities", "Muzikos žodynėlį", ypač plačiai dalyvavo Dr. J. Šliupo leidžiamoje "Laisvojoje Mintyje" ir "Ateityje". Parašė 20 operetėlių, jų tarpe operą "Eglė". Platino tautinius, paties parašytus, šokius, kuriuos mimiografu Chicagoje su choreografiniais paaiškinimais buvo išleides 1909 m.: "Lietuviškas šiupinys", "Klumpakojis", "Čigonėlis", "Našlys", "Suktinis", "Kripūtis", "Aguonėlės", "Noriu Miego". Kaip šokiai, taip dainos, operetės, raštai kėlė jaunimo tarpe lietuviškumą. M. P. mokydamas tautinių šokių Petrapilyje, JAV ir jaunystėje Lietuvoj jungė jaunimą į darnią būtybę; ilgainiui tie šokiai taip prigijo, kad ir pačio vardo — tautiniai šokiai — autorius pamiršta. Išleido ke-

letą šimtų dainų. Ilgainiui M.P. rengė beveik visose kolonijose koncertus, įtraukdamas jau žinomus to meto solistus. Su juo koncertavo: O. Pocienė su vyru, St. Greičienė, Nora Gugienė ir kt. Waterbury, Conn. kiek ilgėliau apsigyvenęs rado jau gerokai pažengusią muziką, ypač dainavimo srityje Norą Pricevičiūtę. Ją tiek įtraukė į muzikos veiklą, jog ateity neapsėjo joks koncertas apylinkėje, kur jaunutė Nora nebūtų buvusi koncertų pažiba. Kai persikėlė į Chicago, ji tiek susižavėjo M. P. veikla muzikoje, jog pradėjo rašinėti spaudoje apie muziką. O nuo 1928 m. per 15 metų vedė "Naujienuose" Muzikos skyrių. Nors ir nebe sistematiškai, vis tik ir dabar dar užtinkami jos straipsniai. Ji spaudos skaitytojus supažindindavo su daug pradedančių menininkų po koncertų-debiutų recenzijomis juos įvertindama. Jos žodis svarus, nes ji muzikos specialistė, žino, kas ko vertas. Tai viena moterų, kuri talkininkavo M. P. veikloje asmeniškai ir ypačiai spaudoje.

Kitas 1915 m. į JAV atvykęs yra Stasys Šimkus (gimęs prieš 70 metų). Jis pradžioje važinėjo po kolonijas su prakalbomis rinkdamas aukas nukentėjusiai Lietuvai. Kilus partinėm pjoynėm metė prakalbas ir pradėjo veikti muzikoje. Jis organizavo chorą Philadelphijoje, leido mėnesinį žurnalą "Muzika". Paskiau persikėlė į Chicago "Birutei" vadovauti. St. Š. beveikė kolonijose taip plačiai, kaip M. P.-kas, bet jo kūriniai buvo labai prie širdies dainininkams, chorams ir klausytojams. Jo "Kur bakūžė samanta" ir "O, greičiau" iš karto buvo pamėgta ne tik JAV, bet visur, kur lietuvių gyventa. Be dainų "Važiavau dieną", "Ant tėvelio dvaro" ar "Lietuviais esame mes gimę" ir kitų joks koncertas neapšėdavo. Kiek M.P.-kas savo operetėmis, tiek St. Š. savo dainomis kėlė lietuviuose Tėvynei Lietuvai meilę, atidarė plačiau širdis aukoms ir visur lengvesnės jo dainos plačiai buvo dainuojamos. Abu šie vyrai mūsų išeivijoje paliko pėdsakus, kurie niekad nebus pamiršti. Jų darbai skambėjo gimtinėje ir išeivijoje. Jie su daina gabiai kėlė dvasią kovą už savojo krašto laisvę

Nepaprastai vertingas ir dar šiuo metu sunkiai įvertinamas naujakurių įnašas į lietuviškosios muzikos meną: K. V. Banaicio opera "Jūratė ir Kastytis", J. Kačinsko, J. Gaidelio, Vl. Jakubėno, D. Lapinsko, J. Švedo ir kitų simfoniniai kūriniai. Tokie meniniai vienetai kaip "Dainava", "Čiurlionis", "Vyrų Choras Chicagoje" (net operas pastatė!), Bostono vyrų choras, Toronto choras, "Ažuolų okte-

tas" ir kiti pasižymi sudėtingais ir kruopščiomis programomis ir t.p. Tai teks vertinti muzikologijos srityje eilę vekiek vėliau, po daugelio metų, iš nuotolio perspektyvos. dinusi J. Čiurlionytė-Borutienė. Ypač didelis jaunuo-dėjo nauja lietuviškos muzi-lių prieauglis yra operos dai-nininkų, kuriems dažnai ten-riniu, jog ir pačiame muziki-ka dalyvauti Maskvos ir Pet-nės veiklos įsisiūbavime toli rapilio (Leningrado) didžio-gražu nebuvo nieko panašaus siose operose.

Juozas Žilėvičius, L.M.

1957 m.

Kai tau akmeniui, tai tu duona

— Kaip gali būti toks nedėkingas! — bara teisėjas pagautą valkatą. — Ponias tau davė torto luitą, o tu jai už tai akmeniui išmušai langą!

— Ne akmeniui, ponas teisė-jau, — atsakė teisiamasis, — tai buvo jos torto luitas.

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS DARBAS

kritiškai stebi mūsų išeivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią provincialią tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežią žodį.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

Ligi 1958 metų pabaigos iliustruotą trimėnesinį žurnalą D A R B A galima užsisakyti sena kaina: \$2.00 metams, \$5.00 trejiems metams; studentams \$1.50 metams. Paskiras numeris 75 centai.

SKOLINK IŠ STANDARD UŽ ZEMESNĮ NUOŠIMTĮ TAUPYK PAS STANDARD—

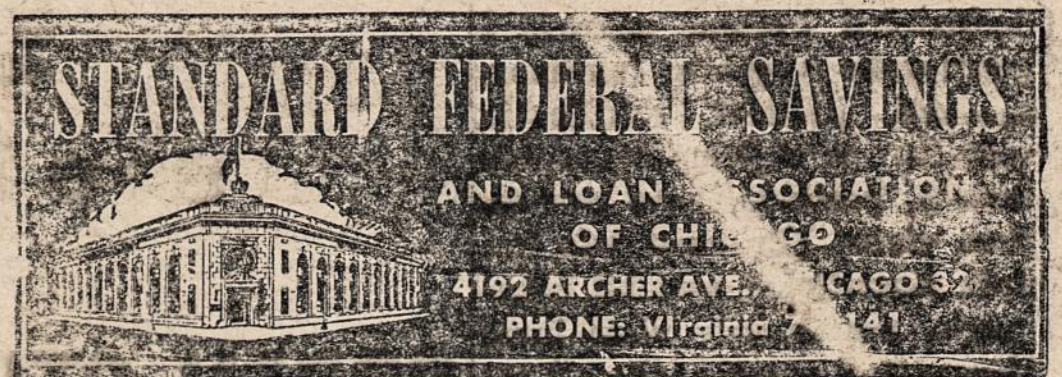
Stipriausioji Chicagos Bendrovė

Turtas \$60,000,000.00
Atsargos Fondas 5,700,000.00

Chartered and Supervised by the
U. S. Government

JUSTIN MACKIEWICH, Prez.

„Standard“ įskaitanti seštas, nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vak. trečiadieniais visai neatsidaro.

STERNTALIO STOVYKLA

(tęsinys)

Kaip praleidome Velykų šventes

Kovo pabaigoje sužydė vaismedžiai. Balandžio 1 ir 2 d. buvo Velykų šventės. Bet šios krikščioniškajam pasauliui didžiai reikšmingos dienos čia buvo labai neįdomios ir nešvenčiamos. Bolševikų—vokiečių frontas staiga priartėjo prie mūsų: iki jo bebuvo tik 30 kilometrų. Kovos lauko artilerijos kanonada drebindi mūsų barakų langus. Vokiečiai išvarė visus darbininkus dirbti prie išvežtino fabriko turto evakuacijos. Mane ir vieną italą vokiškas sunkvežimis išvežė fronto link į kaimą, maždaug 15 kilometrų atstumo, kur mudu turėjome perkrauti iš ten palikto sugedusio sunkvežimio fabriko reikmenis į mūsų mašiną. Vietos gyventojai, pasipuošę vaikščiojo po kaimą ir šventė Velykų pirmąją dieną. Sustodami prie mūsų sunkvežimių, jie nustebe žiūrėjo į mudu, kad tokią dieną dirbome.

Baigėme darbą ir sugalvojome užėti pas slovėnus, — pasveikinti juos švenčių proga. Sunkvežimio vairuotojas, šio krašto slovėnas, taip pat kažkur nuėjo.

Užsukomė į kelias vietas

Sužinoję, kad esame Sterntalio stovyklos prievartos darbininkai, slovėnai vaišino mudu vynu ir švenčių skanumynais. Jie mudviem prikrovė pyragų, dažytų kiaušinių ir mėsiskų patiekalų tiek, jog viską paimti negalėjome.

Grįžtant buvo paskelbtas aliarmas ir danguje skrido šimtai amerikiečių bombonešių. Mūsų sunkvežimis sustojo miške. Mes išlipome lauk ir vaikščiojome po mišką, rankiodami bolševikų lėktuvų išmėtytus visokių spalvų atsišaukimus į vokiečių kareivius, kad jie mestų ginklus ir geruoju pasiduotų. Nors atrodė, kad šioje apylinkėje vakariečiams nebebuvo ko bombarduoti, bet drėbėjo žemė ir kur tai nepertoliausia plyšo skrendančių bombonešių išmestos bombos.

Balandžio 4 d. buvo sustadyti visi Sterntalio fabriko evakuacijos darbai. Tą dieną Sterntalį apleido vokiečių fabriko vadovybė. Prieš išvykdami jie mums išdavė pažymėjimus, kad fabrikas uždarytas ir kad mes esame atleisti iš darbo. Be to dar, kiekvienas asmuo gavo vienam mėnesiui keliautojo maisto korteles (Reisemarken).

Viskas, ką mes svetimšaliai darbininkai buvome pakrovę į geležinkelio vagonus (mašinos, aparatai, įrankiai, valdžios ir vokiečių pareigūnų asmeninis turtas), pasirodė, savo pasikylimo vietas (Braunau prie Inn upės Austrijoje) pasiekti negalėjo, nes daugely vietų buvo išsprogdinti per upes išvesti geležinkelio tiltai. Visas su prikrautu evakuojamu turtu išvažiavęs traukinio sąstatas grįžo atgal į Sterntalį. Ar tas grį-

žęs turtas, taip pat ir fabriko pastatai, sveiki atiteko Tito Jugoslavijai, ar visa tai vokiečiai išsprogdino, — apie tai sužinoti nebeteko.

Fabriko likvidavimas

Keletą dienų prieš fabriko uždarymą vokiečiai kažkur išvežė visus suimtuosius jugoslavus. Sako, kad jie buvo išvežti į vieną vietovę netoli Sterntalio ir ten paleisti į laisvę. Kalintųjų vokiečių moterų nebesimatė jau prieš kelis mėnesius — tur būt, paleido ir jas ir išgabeno į namus.

(Bus daugiau)

KLAJUNAS

(Tęsinys iš 10-to psl.)

pomis", kuriuos žmonės vartojo kaip pinigų, rinkinys. Įvairūs medalijonai, senovės Lietuvos kunigaikščių herbai su jų atvaizdais ir tt. Visi eksponatai kruopščiai sutvarkyti, su paaiškinimais bei datomis. Br. Kvilio kariškų ženklų rinkinys ir gausybė svarbių nuotraukų.

—Lapkričio 7 d. atidarant rudens salono Illinojaus dailininkų sąjungos meno parodą Conrad Hilton viešbutyje, ponias Raw darė pranešimą apie dailininkų federacijos veiklą. Ji gražiai paminėjo Čiurlionio Galeriją (ji su ponias Deachman aplankė dail. M. Šileikio paro-

dą), kad lietuviai esą labai gražiai įsikūrę. Mūsų galerija esanti viena geriausiai įrengta ir turi geriausią apšvietimą negu kitos Chicagos galerijos.

Apyjaunė mama sklaido fotografijų albumą ir dūsauja. Pribėgęs Pranukas pirštu ku baksterėjęs į vieną nuotrauką paklausė:

— Mamyt, kas tas toks su tokiais dideliais plaukais?

— Nagi tavo tėvukas, Pranuk, — atsako mama automatiškai.

— Taip? O kas yra tas su didele plike, kuris su mumis gyvena ir kurį aš turiu vadinti papa? — stebisi Pranukas.

SIEGLER Automatic, GAS Forced-air HOME HEATERS

new performance

The big, furnace volume blower drives 4 TIMES MORE room air through the heart of the fire and out over your floors. You get furnace comfort in every room without costly pipes and registers to install. No more living in one room when the temperature drops. Sieglers is built to heat your entire home!

new economy

Ordinary heaters waste heat on the ceiling and out the chimney. Sieglers, with the patented Inner Heat Tubes, captures this wasted heat and pours it over your floors. If you want the finest in comfort and the lowest fuel bills, be sure the heater you buy has Inner Heat Tubes and a built-in Blower System.

new styling

Sieglers Gas Home Heaters are finished in genuine porcelain for a lifetime of beauty. Choose from rich leathertone, golden suntan or snowy white. There's a model just right for your home with either Pyrex glass or golden metal front.

see it now

OGDEN STOKER SALES and SERVICE CO.

1314 WEST GRAND AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS

ALL PHONES SEELEY 3-7112